

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra bohemistiky

**TEREZA BOUČKOVÁ: INDIÁNSKÝ BĚH. JMÉNA POSTAV:
TVARY, FUNKCE A SYMBOLIKA.**

**TEREZA BOUČKOVÁ: INDIÁNSKÝ BĚH. NAMES OF PERSONS:
SHAPES, FUNCTIONS AND SYMBOLOLOGY.**

Bakalářská diplomová práce

Daniela Machačová

Vedoucí bakalářské diplomové práce: Mgr. Darina Hradilová, Ph.D.

Olomouc 2010

Anotace

Práce se zabývá vlastními jmény a jejich funkcemi v literárním textu. Tyto poznatky se snaží aplikovat na konkrétní dílo Terezy Boučkové *Indiánský běh*. Práce si klade za cíl: a) objasnit podstatu vlastních jmen, jejich vzniku a užívání; b) teoreticky vymezit oblast a pole působnosti onomastiky, jakožto vědy zabývající se studiem vlastních jmen; c) popsat funkce vlastních jmen v literárních textech; d) popsat vývoj a teorii literární onomastiky; e) analyzovat vlastní jména v tomto díle, s ohledem na jejich tvary, funkce a symboliku.

Obsah

Úvod.....	5
1. Vlastní jména (propria).....	6
1.1 Podstata vlastních jmen.....	6
1.2 Vznik a užívání vlastních jmen.....	6
1.3 Opozice apelativní a propriální sféry jazyka.....	7
1.4 Dělení vlastních jmen.....	10
2. Onomastika.....	11
2.1 Antroponomastika.....	12
2.2 Funkční pojetí onomastiky.....	14
2.2.1 „Funkce“.....	14
2.2.2 Funkce proprií.....	14
3. Vlastní jména v literárních textech.....	16
3.1 Funkce vlastních jmen v literárních textech.....	16
4. Literární onomastika.....	18
4.1 Vývoj literární onomastiky.....	19
4.2 Teorie literární onomastiky.....	20
4.2.1 Dieter Lamping.....	21
4.2.2 Karl Gutschmidt.....	22
5. Autorka Tereza Boučková.....	24
5.1 Život a dílo.....	24
5.2 Indiánský běh.....	27
6. Vlastní jména v díle Terezy Boučkové <i>Indiánský běh</i>.....	29
6.1 Tvary jmen postav v <i>Indiánském běhu</i> z hlediska lexikálního a morfologického.....	31
6.1.1 Tvary jednočlenné.....	31
6.1.2 Tvary souslovné.....	32
6.1.3 Tvarosloví.....	32
6.2 Funkce jmen postav v <i>Indiánském běhu</i>	33
6.2.1 Funkce individualizační.....	34
6.2.2 Funkce klasifikující.....	34
6.2.3 Funkce charakterizační.....	36
6.2.4 Funkce asociační.....	37
6.2.5 Funkce estetická.....	39
6.3 Symbolika jmen v literárních textech.....	39
6.3.1 „Symbol“ a symbolika.....	39
6.3.2 Symbolika jmen postav v literárním díle.....	40
6.4 Symbolika jmen postav v <i>Indiánském běhu</i>	41
Závěr.....	50
Seznam použité literatury.....	52

Úvod

Práce se bude zabývat vlastními jmény a jejich funkcemi v literárním textu. Tyto poznatky se poté bude snažit aplikovat na konkrétní dílo Terezy Boučkové *Indiánský běh*. Hlavním cílem práce je tedy popsat a vystihnout podstatu vlastních jmen, zjistit jejich úlohu v literárním textu a zasadit je do kontextu konkrétního uměleckého díla.

V úvodu bakalářské práce teoreticky vymezím podstatu vlastních jmen, proces vzniku a užívání vlastních jmen a opozici apelativní a propriální sféry jazyka.

Další část práce se bude zabývat onomastikou, tedy vědou zkoumající vlastní jména, s ohledem na její funkční pojetí a klasifikaci funkcí vlastních jmen.

Následující kapitola bude pro praktickou část práce zásadní. Bude obsahovat výchozí body pro aplikaci teoretických poznatků do konkrétního materiálu. Zabývat se tedy bude vlastními jmény v literárních textech a jejich funkcemi.

Další část textu bude popisovat literární onomastiku, její vývoj a teorii.

Analytická část práce se bude zabývat proprii excerpovanými z díla *Indiánský běh*. Bude tedy pojednávat o vlastních jménech postav v tomto díle, o jejich tvarech z hlediska lexikálního a morfologického.

Další část analýzy bude vycházet z teorie Miloslavy Knappové zaměřující se na funkce vlastních jmen v literárních textech. Funkce jmen postav v *Indiánském běhu* budu analyzovat právě dle klasifikace Miloslavy Knappové.

Poslední část bakalářské práce se bude obecně zabývat symbolikou jmen postav v literárních textech. Konkrétně pak bude analyzovat symbolická jména postav v díle *Indiánský běh*.

1. Vlastní jména (propria)

1.1 Podstata vlastních jmen

Vlastní jména (propria, onyma) jsou lexikální jednotky, „které v protikladu k apelativům (jménům obecným) na nepojmové bázi pojmenovávají komunikativně individualizované objekty.“¹ Mají schopnost jazykově pojmenovat objekt jako jednotlivinu.

Hlavní funkcí těchto jmen je pojmenované objekty v rámci objektů téhož druhu individualizovat, ohraničit je tedy jako neopakovatelnou jednotku, dále diferencovat, tzn. odlišit od sebe jednotlivé prvky v rámci téhož druhu nezaměnitelným způsobem, a lokalizovat, zařadit pojmenovaný objekt do vztahů věcných, prostorových, sociálních, kulturních, ekonomických, historických. Z těchto hlavních funkcí vyplývají všechny vlastnosti a systémové jevy, jež jsou charakteristické pro vlastní jména.²

Onymie je pak soubor vlastních jmen na konkrétním území, v konkrétním jazyce a v konkrétní době. Nejedná se o pouhý souhrn všech proprií, ale o specifickou, vnitřně organizovanou a strukturovanou soustavu.³

1.2 Vznik a užívání vlastních jmen

V momentu vzniku jména, tedy propriálně pojmenovacího aktu, je pojmenovatel zároveň tvůrcem jména. Pojmenovatel ví, co, jak a proč pojmenovává, je mu znám onymický objekt, záměrně volí pojmenovací motiv a jeho jazykové zpracování. Rozhodující roli zde hraje onymická norma a znaky, které její účinek v komunikaci provázejí, jedná se například o vhodnost nebo módnost.⁴

---

¹ Šrámek, Rudolf: Úvod do obecné onomastiky. Brno 1999, s. 11.

² Srov. Šrámek, Rudolf: Úvod do obecné onomastiky. Brno 1999, s. 11.

³ Srov. Šrámek, Rudolf: Úvod do obecné onomastiky. Brno 1999, s. 51.

⁴ Srov. Šrámek, Rudolf: Úvod do obecné onomastiky. Brno 1999, s. 21.

Při pojmenování narozeného dítěte je obvyklé, že se rodné jméno netvoří, ale vybírá se z již existujícího repertoáru. Pojmenovací akt je tedy soustředěn na volbu, proto jsou preferovány jevy, kvalifikující akt výběru, nikoliv tvoření jména. Jméno bylo vybráno buď „dobře“ nebo „vhodně“, dle „módy“, „záměru“.⁵

V momentu užívání jmen je rozhodující to, co propriu zaručuje jeho komunikační stabilitu. Tedy pevně ustálený vztah mezi daným jménem a „jeho objektem“. Tvůrce jména se mění na uživatele, který může objekt tímto propriem identifikovat, lokalizovat a diferencovat od jiných objektů. Vlastní jméno vstupuje do specifických vztahů, v nichž hlavní úlohu přejímá nově vzniklý a společensky ustálený propriální obsah (např. Most znamená město v severních Čechách, nikoliv však most jakožto konkrétní fyzický objekt).⁶

„Smyslem existence propriální sféry jazyka je tedy svými časově (vývojově) a sociálně (komunikačně) podmíněnými noremními prostředky jazykové i nejazykové povahy uspokojovat propriální pojmenovací potřebu a umožňovat realizaci speciálních propriálních funkcí.“⁷

1.3 Opozice apelativní a propriální sféry jazyka

Obecná lexikologie⁸ vidí ve vlastních jménech tzv. druhou vrstvu jazyka. Zásadním argumentem pro její vydělení je odlišnost kategorií apelativního a propriálního obsahu.⁹ „Vydělení tzv. druhé vrstvy jazyka lze formulovat také jako opozici apelativní a propriální sféry jazyka. Je ihned zapotřebí podotknout, že opozicí se zde nerozumí absolutní protiklad, který by vedl ve svých důsledcích k tomu, že by bylo nutno pro obě sféry předpokládat např. vlastní svébytnou materiálovou bázi, nýbrž že jde o protiklad dvou různých způsobů vztahu mezi pojmenováním a pojmenovaným v rámci téhož jazyka.“¹⁰ Opozici tedy lze chápat jako

---

⁵ Srov. Šrámek, Rudolf: Úvod do obecné onomastiky. Brno 1999, s. 21.

⁶ Srov. Šrámek, Rudolf: Úvod do obecné onomastiky. Brno 1999, s. 21.

⁷ Šrámek, Rudolf: Úvod do obecné onomastiky. Brno 1999, s. 21.

⁸ Srov. Filipec – Čermák, 1985

⁹ Srov. Šrámek, Rudolf: Úvod do obecné onomastiky. Brno 1999, s. 11.

¹⁰ Šrámek, Rudolf: Úvod do obecné onomastiky. Brno 1999, s. 11 – 12.

funkční protiklad a strukturu tohoto protikladu jako důsledek opozičně působících tendencí. Onymie daného jazyka se od apelativní sféry odlišuje plněním speciálních funkcí, což způsobuje specifikaci užitých lexikálních prostředků, a to například v případě, kdy jsou všechna propria substantiva, i když svou formou odkazují na slovesný původ (př. příjmení Dočkal).¹¹

Absolutní protiklad mezi oběma sférami však neexistuje. Rozdíly mezi nimi jsou dány odlišným uspořádáním významu, značně odlišným rozšířením pojmenovacích způsobů a slovtvorných prostředků, u proprií pak ještě navíc nepřítomností nebo odlišným charakterem některých gramatických informací (např. všechna propria jsou substantiva, nemohou se časovat, nestupňují se apod.).¹² „Vazba proprií na mimojazykovou skutečnost je na rozdíl od apelativ přímá a je rozhodující jak pro volbu pojmenovacího motivu, tak pro realizaci identifikační funkce v komunikačním užívání proprií.“¹³

Vztahy mezi apelativní a onymickou sférou jazyka představují dva procesy:

a) Proprializaci (onymizaci) lze vyjádřit vztahem A (apelativizace)→O (onymizace). Jedná se o proces, který se realizuje prostřednictvím propriálně pojmenovacího aktu a jehož výsledkem je vznik nové lexikální jednotky nesoucí všechny znaky a vlastnosti vlastního jména. Např. vztah písek→Písek.¹⁴

b) Opakem proprializace je apelativizace (deonymizace). Představuje vztah O→A, vlastní jméno se tudíž stává slovem obecným. Jedná se o ztrátu propriálnosti, což se projeví i v grafice. Např. vztah Švejek→švejek. Apelativizace proprií slouží jako častý typ metafory či metonymie (např. biblické jméno Lazar se mění v obecné jméno lazar, tedy nemocný, trpící člověk).¹⁵

Objekty, jevy, vztahy a skutečnosti, které nás obklopují, jsou primárně pojmenovány apelativně. Stojí v opozici ke kategorii objektů onymických. Každý z objektů apelativních se může stát objektem onymickým, a to v tom

---

¹¹ Srov. Šrámek, Rudolf: Úvod do obecné onomastiky. Brno 1999, s. 12.

¹² Srov. Šrámek, Rudolf: Úvod do obecné onomastiky. Brno 1999, s. 53.

¹³ Šrámek, Rudolf: Úvod do obecné onomastiky. Brno 1999, s. 53.

¹⁴ Srov. Šrámek, Rudolf: Úvod do obecné onomastiky. Brno 1999, s. 55.

¹⁵ Srov. Šrámek, Rudolf: Úvod do obecné onomastiky. Brno 1999, s. 55.

případě, že se ve společenské komunikaci vyskytne potřeba s tímto objektem zacházet jako s jednotlivinou. Ovšem ne každý onymický objekt se může změnit v apelativní. Zbavení individuality se dosáhne tím, že se zobecní jedna vlastnost, jeden příznak onymického obsahu propria, tedy jeden „onosém“.¹⁶

Vztah apelativní a onymické sféry je tedy obousměrný: $A \leftrightarrow O$. „Vztah $A \rightarrow O$ má povahu fundující v tom smyslu, že O nemůže existovat bez A .“¹⁷ Zjednodušeně řečeno, sféra propriální nemůže bez sféry apelativní vzniknout ani existovat, apelativní sféra však není na existenci propriální složky jazyka bytostně vázána. Apelativní i onymické sféry jazyka vznikají pro komunikační a společenské potřeby. A je však pro vznik a realizaci O nejen médiem, pomocí něhož se propria v komunikačním procesu realizují, nýbrž také zdrojem, který onymické sféře poskytuje slovní zásobu, pojmenovací prostředky a postupy pro samotný pojmenovací akt. Mezi modely a systémovými kategoriemi propriálních a apelativních pojmenování existuje jednota daná typologickou povahou daného jazyka nebo dialektu.¹⁸

„Jména vlastní (propria) signalizují jedinečnost označované skutečnosti. Právě proto, že nemají lexikální význam v obvyklém slova smyslu, mají vlastní jména specifický vztah ke kategorii čísla.“¹⁹ Propria jsou tedy, na rozdíl od apelativ, jež primárně označují třídu předmětů, individuální názvy spjaté pouze s jedním objektem. Předměty, které pojmenovávají, individualizují, protiklad $sg - pl$ je u nich proto vyloučen. Přebvládají tvary singulárové. Výjimku v tomto případě netvoří ani tzv. pluralia tantum, fungující jako názvy zeměpisné (např. Hradčany, Atény).²⁰

U některých proprií dochází k přenášení názvů z jednoho objektu na mnoho dalších jiných na základě společných rysů. V takových případech se vlastní jména realizují v tvarech plurálových (např. Goethové se nerodí každý den, dnes mají svátek všechny Mařenky apod.).²¹

---

¹⁶ Srov. Šrámek, Rudolf: Úvod do obecné onomastiky. Brno 1999, s. 13.

¹⁷ Šrámek, Rudolf: Úvod do obecné onomastiky. Brno 1999, s. 54.

¹⁸ Srov. Šrámek, Rudolf: Úvod do obecné onomastiky. Brno 1999, s. 54.

¹⁹ Kol. autorů: Mluvnice češtiny 2. Praha 1986, s. 47.

²⁰ Srov. Kol. autorů: Mluvnice češtiny 2. Praha 1986, s. 47.

²¹ Srov. Kol. autorů: Mluvnice češtiny 2. Praha 1986, s. 47.

1.4 Dělení vlastních jmen

Vlastní jména lze v rámci propriální sféry jazyka zařadit do tří velkých skupin (plánů, prostorů):²²

1. Prostor geonymický: zahrnuje všechny třídy toponym, tedy jmen onymických objektů na povrchu země a kosmonym, tedy jmen nebeských těles a útvarů na nich.²³

2. Prostor bionymický: obsahuje antroponyma, pseudoantroponyma a zoonyma, tedy jména živých onymických objektů-bytostí.²⁴

3. Prostor chrématonymický: zahrnuje vlastní jména pro objekty, jevy a vztahy vzniklé lidskou činností (kulturní, společenskou, ekonomickou, politickou atd.).²⁵

Tomuto základnímu dělení odpovídá základní trichotomie tříd vlastních jmen-geonyma, bionyma, chrématonyma a také členění onomastiky na geonomastiku, bionomastiku a chrématonomastiku, včetně všech subdisciplín, jako toponomastika, andronomastika, hydronomastika atd. „Tím se umožňuje postihnout propriální bohatství jazyka jednak jako celek stojící vedle a proti apelativní sféře, jednak zároveň i vnitřní členění tohoto propriálního celku...“²⁶

Dle Rudolfa Šrámeka existují i jiná kritéria třídění vlastních jmen, ta se však nemohou stát principem k postižení základní diference propriální sféry jazyka a vnitřního členění onomastiky, neboť preferují vždy pouze jednu jejich stránku. Tato kritéria se nezabývají ontologickou podstatou proprií, pracují pouze s povrchovými vlastnostmi jejich jazykové výstavby, nutně tedy prochází napříč všemi třídami vlastních jmen. Do okruhu této klasifikace lze zařadit dělení proprií na tzv. „přímá“ a „nepřímá“.²⁷

---

²² Srov. Šrámek, Rudolf: Úvod do obecné onomastiky. Brno 1999, s. 16.

²³ Srov. Šrámek, Rudolf: Úvod do obecné onomastiky. Brno 1999, s. 16.

²⁴ Srov. Šrámek, Rudolf: Úvod do obecné onomastiky. Brno 1999, s. 16.

²⁵ Srov. Šrámek, Rudolf: Úvod do obecné onomastiky. Brno 1999, s. 16.

²⁶ Šrámek, Rudolf: Úvod do obecné onomastiky. Brno 1999, s. 16.

²⁷ Srov. Šrámek, Rudolf: Úvod do obecné onomastiky. Brno 1999, s. 16.

V případě přímého pojmenování je objekt pojmenován přímo (např. Niva=louka s vlastností nivy) nebo ve vztahu k jinému objektu (Za vodou=pole leží za vodou).²⁸

Dalším druhem klasifikace vlastních jmen může být dělení na jména „primární“ a „sekundární“. Za primární jsou pokládána jména nederivovaná (např. Dub), za sekundární pak jména derivovaná (např. Doubí).²⁹

Jiná klasifikace vlastních jmen pracuje s pojmy „topografická“ a „kulturní“ propria. Za topografická považuje jména typu Brodek, Niva, Vražno, za kulturní pak jména Hradec, Osek, Klášterec, Újezd. Tato klasifikace sice podává cenné informace o areálech etymonů nebo jazykových jednotek užitých jako materie při propriálních pojmenovacích procesech, ovšem o typicky propriálních jevech neříká nic, nebo jen velmi málo.³⁰

2. Onomastika

Vlastní jména jsou předmětem zkoumání vědeckého oboru onomastiky. Onomastika, tedy nauka o vlastních jménech, se začíná rozvíjet od 50. – 60. let 20. století. V tomto období již ztrácí charakter pomocné historické vědy (vědy geografické, sociologické, kulturní historie atd.) a stává se vědou primárně lingvistickou. Svůj zájem soustřeďuje především na řešení problematiky klasifikace vlastních jmen, vymezení rozdílů mezi apelativy a proprii, zvláště jejich obsahové stránky, také na studium vlastních jmen jako součástí národního jazyka.³¹

Na dalším vývoji obecné onomastiky se výrazně podílela i onomastika česká. V českém prostředí je onomastika považována za subdisciplínu lingvistiky s poměrně značnou mírou autonomnosti a chápána jako „nauka o vzniku a fungování propriálních pojmenovacích soustav, o jejich realizaci v konkrétních podmínkách společenských, časových a místních a zároveň jako nauka o konkrétních prvcích těchto soustav (tj. o konkrétních

---

²⁸ Srov. Šrámek, Rudolf: Úvod do obecné onomastiky. Brno 1999, s. 16.

²⁹ Srov. Šrámek, Rudolf: Úvod do obecné onomastiky. Brno 1999, s. 18.

³⁰ Srov. Šrámek, Rudolf: Úvod do obecné onomastiky. Brno 1999, s. 19.

³¹ Srov. Šrámek, Rudolf: Úvod do obecné onomastiky. Brno 1999, s. 3.

propriích, pojmenovacích principech, onymických objektech, areálech atd.).³²

Dle tříd a podtříd vlastních jmen se onomastika klasifikuje na nauku o bionymech-bionomastika, o vlastních jménech osobních (antroponymech)-antroponomastika, o vlastních jménech rostlin-fytonomastika, zvířat-zoonomastika, o vlastních jménech místních (oikonymech)-oikonomastika, o toponymech-toponomastika, atd.³³

Česká onomastika v průběhu 50. – 60. let vybuodovala zásluhou prací Antonína Profouse, Vladimíra Šmilauera, Jana Svobody, Josefa Beneše, Dobravy Moldanové a především Rudolfa Šrámka a Miloslavy Knappové svá základní materiálová východiska. Čeština se tak stala mezi slovanskými a evropskými jazyky jedním z mála jazyků, jejichž onymie je zpracována systematicky a v relativní úplnosti. Tím se otevřela cesta k soustavnému výzkumu teoretického zaměření.³⁴

V 60. a 70. letech byl u nás dovršen přesun onomastiky z věd historických do věd jazykovědných. Tím byla otevřena možnost vyrovnat dosavadní teoretickou nepropracovanost tohoto oboru, a to zejména v oblasti tradiční české funkčně orientované lexikologie. Velmi významnou roli v tomto období sehrála díla Miloše Dokulila a Pavla Trosta.³⁵

Česká onomastika si stanovila za svůj hlavní cíl vymanění se z vlivů jiných disciplín, formulování zobecněných poznatků o vzniku, uspořádání a fungování propriální matérie a propriální sféry jazyka vůbec.³⁶

2.1 Antroponomastika

Antroponomastika konkrétně zaměřuje svoje zkoumání na vlastní jména osobní-antroponyma. Je disciplínou poměrně mladou, soustavně se začala rozvíjet až v druhé polovině 20. století. Výzkum se ubíral dvěma

---

³² Kol. autorů: Encyklopedický slovník češtiny. Praha 2002, s. 293.

³³ Srov. Kol. autorů: Encyklopedický slovník češtiny. Praha 2002, s. 293.

³⁴ Srov. Šrámek, Rudolf: Úvod do obecné onomastiky. Brno 1999, s. 3.

³⁵ Srov. Šrámek, Rudolf: Úvod do obecné onomastiky. Brno 1999, s. 3.

³⁶ Srov. Šrámek, Rudolf: Úvod do obecné onomastiky. Brno 1999, s. 3.

směry, jednak zkoumal diachronní vývoj české antroponymie, jednak současný stav českého antroponymického systému.³⁷

Stěžejním dílem diachronního zkoumání je monografie Jana Svobody *Staročeská osobní jména a naše příjmení* (Praha 1964).³⁸

Synchronním přístupem ke zkoumání antroponomastiky se zabýval František Kopečný. Je třeba zmínit jeho monografii *Průvodce našimi jmény* (Praha 1974). Další slovníková práce věnovaná rodným jménům *Jak se bude (Vaše dítě) jmenovat* (Praha 1978) pochází z pera Miloslavy Knappové a slouží jako kodifikační matriční příručka.³⁹

V českém prostředí nebyl opomenut ani výzkum literární onomastiky, byť byl realizován pouze dílčím způsobem. V tomto oboru opět vyniká Miloslava Knappová a její zamyšlení nad funkcemi vlastních, především osobních, jmen v literárních textech. Pojmenováním postavy ve struktuře uměleckého textu se zabývala Ladislava Lederbuchová⁴⁰ a charakteristiku vlastních jmen v moravských lidových pohádkách sledovala Hana Blaudeová⁴¹. Výzkum literární onomastiky se zaměřil spíše na vlastní jména v jednotlivých konkrétních dílech, např. Komárkovo zamyšlení nad antroponymy v českém překladu Jeruzalémské bible⁴² nebo Millerovo pojednání o antroponymech v románu Jana Drdy *Putování Petra Sedmilháře*^{43, 44}.

---

³⁷ Srov. Knappová, Miloslava: K dnešnímu stavu české antroponomastiky In *Vlastní jména v mluvnicích češtiny a v tradicích českého mluvnictví* (Sborník k jubileu Rudolfa Šrámka). Brno 2001, s. 9.

³⁸ Srov. Knappová, Miloslava: K dnešnímu stavu české antroponomastiky In *Vlastní jména v mluvnicích češtiny a v tradicích českého mluvnictví* (Sborník k jubileu Rudolfa Šrámka). Brno 2001, s. 9.

³⁹ Srov. Knappová, Miloslava: K dnešnímu stavu české antroponomastiky In *Vlastní jména v mluvnicích češtiny a v tradicích českého mluvnictví* (Sborník k jubileu Rudolfa Šrámka). Brno 2001, s. 11.

⁴⁰ Lederbuchová, Ladislava: Pojmenování postavy ve struktuře uměleckého textu In *Onymické systémy v regionech*, s. 215 – 222.

⁴¹ Blaudeová, Hana: Charakteristika vlastních jmen v moravských lidových pohádkách In *Onymické systémy v regionech*, s. 229 – 232.

⁴² Komárek, Karel: Znění osobních jmen v českém překladu Jeruzalémské bible In *Acta onomastica* 37, 1996, s. 115 – 120.

⁴³ Miller, Václav: Antroponyma v románu Jana Drdy *Putování Petra Sedmilháře* In *Onomastický zpravodaj* 34 – 35, 1993 – 1994, s. 77 – 81.

⁴⁴ Srov. Knappová, Miloslava: K dnešnímu stavu české antroponomastiky In *Vlastní jména v mluvnicích češtiny a v tradicích českého mluvnictví* (Sborník k jubileu Rudolfa Šrámka). Brno 2001, s. 13.

2.2 Funkční pojetí onomastiky

2.2.1 „Funkce“

V onomastické teorii nebyl dosud podán takový výčet ani popis propriálních funkcí, jenž by byl obecně přijat za jedno z hlavních teoretických východisek nauky o vlastních jménech.⁴⁵

Chápání pojmu „funkce“ působí v onomastice velké problémy, jak v onomastické teorii, tak v konkrétní analytické práci, zvláště při třídění materiálu a jeho přípravě pro lexikografické nebo jazykově zeměpisné zpracování. Důsledkem toho jsou odlišnosti terminologické povahy, ba dokonce nestejná stanoviska v pojetí onomastiky jako vědy vůbec.⁴⁶

V centru onomastiky jsou preferovány kategorie obsah a forma, funkční pojetí proniká spíše zdůrazněním rozdílů vůči apelativům nebo shodami s nimi. „Funkce“ patří k všeobecným kategoriím a tvoří s kategoriemi „obsah“ a „forma“ trichotomii, která se vyznačuje jednotou působení.“⁴⁷

Samotného termínu „funkce“ se užívá k označení pojmově různých jevů, ve smyslu sémiotickém (znaková funkce propria), pragmatickém (užití, fungování propria), ve smyslu příznaku (antroponymum v rámci propria) a ve smyslu příznaku fungování, tedy jako příznak příznaku (emotivní funkce propria).⁴⁸

2.2.2 Funkce proprií

Za onomasticky relevantní můžeme považovat ty funkce, které vyplývají z propriální nominace, „totiž funkce individualizující a diferencující, s nimiž je bytostně spjata funkce referenční...nazýváme je funkcemi obecně onymickými.“⁴⁹

---

⁴⁵ Srov. Šrámek, Rudolf: Úvod do obecné onomastiky. Brno 1999, s. 23.

⁴⁶ Srov. Šrámek, Rudolf: Úvod do obecné onomastiky. Brno 1999, s. 22.

⁴⁷ Šrámek, Rudolf: Úvod do obecné onomastiky. Brno 1999, s. 22.

⁴⁸ Srov. Šrámek, Rudolf: Úvod do obecné onomastiky. Brno 1999, s. 22.

⁴⁹ Šrámek, Rudolf: Úvod do obecné onomastiky. Brno 1999, s. 23.

Miloslava Knappová klasifikuje propriální funkce takto⁵⁰:

1. „Základní funkce“-„funkce nominační, individualizující, diferenciativní“: slouží ke „společensky podmíněné identifikaci“⁵¹. Součástí této funkce je i funkce „deiktická a apelová“.
2. „Funkce asociativní, evokační, konotativní“: tyto funkce odkazují na „různé objekty identické s obecnými nebo vlastními jmény... na komplex encyklopedických znalostí“⁵². Někdy bývají označovány jako „pasivní“. Do této skupiny patří ještě ideologizující, mytizující a honorifikující funkce vlastních jmen.
3. „Funkce sociálně klasifikující“: „zařazuje pojmenovaný objekt do nejrůznějších souvislostí“⁵³, jako jsou čas, místo, sociální, národnostní nebo náboženské aspekty.
4. „Funkce deskriptivní a charakterizační“: mají „veškerá popisná pojmenování, která mají status tzv. vlastních názvů... a tzv. mluvící jména a přezdívky..., protože ještě zachovávají apelativní sémantiku, nebo je v nich zřetelný původní lexikální význam.“⁵⁴ Pojem „funkce“ je zde přenesen v takovém smyslu, v jakém plní svou úlohu v apelativní sféře jazyka.
5. „Funkce expresivní, emocionální, psychologická“: tyto funkce úzce souvisí s funkcí „estetickou a poetickou“. Shrnují druh účinku jména, tedy jakým dojmem jména působí. Vyplývají většinou ze začlenění jména do různých druhů komunikace, zároveň se také mohou účastnit procesu vzniku, volby rodného jména, pojmenování literární postavy aj.

---

⁵⁰ Srov. Knappová, Miloslava: K funkčnímu pojetí systému vlastních jmen. SaS, 53, 1992, s. 211 – 214 In Šrámek, Rudolf: Úvod do obecné onomastiky. Brno 1999, s. 23 – 24.

⁵¹ Knappová, Miloslava: K funkčnímu pojetí systému vlastních jmen. In Šrámek, Rudolf: Úvod do obecné onomastiky. Brno 1999, s. 23.

⁵² Knappová, Miloslava: K funkčnímu pojetí systému vlastních jmen. In Šrámek, Rudolf: Úvod do obecné onomastiky. Brno 1999, s. 23.

⁵³ Knappová, Miloslava: K funkčnímu pojetí systému vlastních jmen. In Šrámek, Rudolf: Úvod do obecné onomastiky. Brno 1999, s. 24.

⁵⁴ Knappová, Miloslava: K funkčnímu pojetí systému vlastních jmen. In Šrámek, Rudolf: Úvod do obecné onomastiky. Brno 1999, s. 24.

3. Vlastní jména v literárních textech

Jména postav jsou součástí téměř každého literárního textu, „náleží - podobně jako název díla, tituly kapitol, úvodní a závěrečné řádky - k jeho citlivým a informativně bohatým složkám.“⁵⁵ Antroponymum označuje v literatuře svého nositele, stejně jako v běžném životě. Není však jen pouhou konvenční značkou, nálepkou, která by měla sloužit k rozlišení a snadnější orientaci. Zdánlivou popisnost jmen dokládají četné literární pseudonymy, jimiž spisovatel obvykle uvádí do souladu své autorské jméno, ať už s dobovým, osobním estetickým nebo civilním ideálem.⁵⁶

3.1 Funkce vlastních jmen v literárních textech

Jména v literárních textech mají své významy, mohou přímo charakterizovat postavy, plní tedy nějakou funkci v textu.⁵⁷

Literární onomastika věnuje problematice propriálních funkcí v literárních textech značnou pozornost, což je pochopitelné. Při analýze literárního díla řadí literární věda do svého pole působnosti i vlastní jména hrdinů, věcí atd., která se v dílech vyskytují, která ovšem hodnotí ze svých literárněvědných pozic a problematika propriálně pojmenovacího aktu se nachází vně jejího okruhu zájmu. Zatímco literární onomastika vychází z obecně onomastického teoretického východiska, do něhož literární zřetel proniká prostřednictvím textologických vlastností jmen, a to zvláště jejich funkcemi v textu. „Je tedy literární onomastika oborem, který se funkcemi vlastních jmen zabývá velmi intenzivně, který je přímo její vlastní náplní.“⁵⁸

Dle Miloslavy Knappové se funkce vlastních jmen v literárních textech zčásti překrývají s funkcemi vlastních jmen užívanými v reálném

---

⁵⁵ Holý, Jiří: Poetika jmen literárních postav In Problémy nové české epiky. Praha 1995, s. 49.

⁵⁶ Srov. Holý, Jiří: Poetika jmen literárních postav In Problémy nové české epiky. Praha 1995, s. 49.

⁵⁷ Srov. Kol. autorů: Lexikon teorie literatury a kultury. Brno 2006, s. 570.

⁵⁸ Šrámek, Rudolf: Úvod do obecné onomastiky. Brno 1999, s. 24.

světě. Mají ovšem i funkce, které vyplývají ze stanoviska autora k postavám díla a k místům, v nichž se děj odehrává.⁵⁹

Knappová rozlišuje tyto funkce vlastních jmen⁶⁰:

1. Funkce individualizační neboli identifikační, tedy základní funkce plynoucí z pojmenování. Míra využití této funkce závisí na jednotlivých literárních vývojových obdobích, žánrech a okolnostech. Uplatňuje se ve všech funkčních stylech.

2. Další funkcí vlastních jmen je funkce klasifikující. Jedná se o funkci speciální, v širokém smyslu sociálně zařazující. Jejím hlavním polem působnosti je oblast umělecké literatury. Jména, která autor zvolí, mohou klasifikovat postavy z nejrůznějších hledisek, např. z hlediska doby, místa děje, sociálního postavení, národnosti, náboženského vyznání aj.

Časovému zařazení děje odpovídá volba jmen na ose současnost-nesoučasnost jmen, která většinou koresponduje se sociální diferenciací jmen dané doby. Např. české romány z 19. a 20. století jsou obrazem typičnosti jmen místa a doby, v nichž se děj odehrává (Jan Neruda: *Povídky malostranské-příslušnice středních vrstev* se jmenují Žanynka, Matylda, Máry). V tomto případě jde o jakousi chronologickou funkci, v jejímž rámci můžeme dále sledovat linii módnost-nemódnost jmen, resp. oblíbenost (módnost)-řidkost (ojedinělost), a to zvláště u rodných-křestních jmen.

Vlastní jméno klasifikuje objekty i z hlediska jazykového, národnostního. Využívá se i typologie jmen jako znamení příslušnosti k určitému jazyku či národu. Např. toponyma typu Lhota nebo Újezd odkazují na české prostředí, na rozdíl od jmen zakončených na –heim či –hausen, což přirozeně odkazuje na oblast německou. Nositelé jmen Jan/Jeník/Honza či Marie/Mařenka jsou jednoznačně představitelé českého národa, zatímco Ivan, Nast'á či Máša národa ruského.

Volbou osobního jména můžeme postavu klasifikovat i z hlediska náboženského, tedy můžeme signalizovat její příslušnost k určitému vyznání. Pro českou literaturu jsou v tomto ohledu typická židovská jména, např. v povídkách Oty Pavla.

---

⁵⁹ Srov. Knappová, Miloslava: Funkce vlastních jmen v literárních textech In Acta facultatis paedagogicae Universitatis Šafarikanae, Slavistika 28, 1992, s. 14.

⁶⁰ Srov. Knappová, Miloslava: Funkce vlastních jmen v literárních textech In Acta facultatis paedagogicae Universitatis Šafarikanae, Slavistika 28, 1992, s. 14 – 16.

3. Další důležitou funkcí vlastních jmen je funkce charakterizační. Jedná se o tzv. „mluvící jména“. Tento aspekt se týká především přezdivek a fiktivních příjmení (např. šumař Kalafuna, řezník Masorád). Typickou oblastí pro vytváření takových jmen je zejména dětská literatura a texty satirického nebo komediálního žánru.

4. Funkce asociační neboli evokační odkazuje na reálná místa a postavy, které jsou identické se jmény skutečného objektu. Např. jména historických míst (Waterloo) nebo jména známá z jiných literárních děl (Hamlet, Barunka). Čím více asociací jméno vyvolává, tím je stylisticky zatíženější.

5. Estetická funkce vlastních jmen se realizuje pomocí formální podoby jména, zvláště jeho hláskového skladu, délky, libozvučnosti. Hláskového skladu jména se často využívá v literární komice, především ve spojitosti s „mluvícími jmény“ (např. Eulálie Čubíková). Estetická funkce velmi těsně souvisí s emocionálním zabarvením jména a jeho stylistickým hodnocením. V poezii nabývá emocionální funkce zcela jiných rozměrů. Bývá umocněná, protože do popředí vystupuje závažný požadavek poetického účinku. Volba jmen proto bývá motivována zvláště zvukovými kvalitami jména, jeho hláskovým složením, délkou, potřebami rýmu, rytmu, eufonie. Zvuková expresivita jména podtrhuje jeho stylistickou příznakovost. Estetická funkce dominuje ve stylu uměleckém, v ostatních funkčních stylech se vyskytuje minimálně.

Funkce vlastních jmen v literárních textech musíme sledovat v celých souvislostech výstavby textu a vzhledem k pojmenovávaným objektům, nikoliv izolovaně.⁶¹

4. Literární onomastika

Literární onomastika je „literárněvědná dílčí disciplína, která se zabývá významem, užitím a funkcí vlastních jmen v literárních

---

⁶¹ Srov. Knappová, Miloslava: Funkce vlastních jmen v literárních textech In Acta facultatis paedagogicae Universitatis Šafarikanae, Slavistika 28, 1992, s. 16.

textech⁶². Vychází z obecně onomastických teoretických východisek. Zabývá se textologickými vlastnostmi jmen, především jejich funkcí v textu.

Jedná se o interdisciplinární obor. Literární onomastika je spjata s jazykově-historicky nebo lingvisticky orientovaným výzkumem jmen a se sociologickou, psychologickou a kulturněhistorickou problematikou. Zabývá se mimo jiné psychologií jmen, společenskou vrstevnatostí zásoby jmen, konvencemi při oslovování, magií jmen, módou jmen, motivací při pojmenování dětí atp.⁶³

4.1 Vývoj literární onomastiky

Výzkum toponym a antroponym, zaměřený na etymologii, historii místa, kultury a jazyka byl započat již v 19. století, a to v přísně vědeckém provedení. Konaly se vědecké debaty na téma, zdali má vlastní jméno význam, nebo jen referenční funkci.⁶⁴

Na rozdíl od toponym a antroponym se o jménech v literárních textech pojednávalo až od druhé poloviny 20. století, většinou spíše náznakově a nesystematicky. Ve vědeckých článcích se psalo o pojmenováních v jednotlivých textech nebo v dílech jednotlivých autorů a namátkově se nastiňovala pravidla charakteristická pro určité literární žánry či směry. Avšak interdisciplinárně orientovaná díla se začala objevovat až od 70. let 20. století.⁶⁵

Během poměrně krátké doby vzniklo nezávisle na sobě více lingvistických disciplín souvisejících s psychologií a sociologií, a jejichž propojení bylo systematicky zaznamenáno. Výsledky bádání těchto disciplín se také zaměřovaly na typologickou a pragmatickou problematiku. Tím byl stanoven předmět zkoumání literární onomastiky.⁶⁶

Co se týče systematického výzkumu nebo jednotné teorie je literární onomastika stále na počátku, dosud není ani přesně určen její pracovní

---

⁶² Kol. autorů: Lexikon teorie literatury a kultury. Brno 2006, s. 569.

⁶³ Srov. Kol. autorů: Lexikon teorie literatury a kultury. Brno 2006, s. 569.

⁶⁴ Srov. Kol. autorů: Lexikon teorie literatury a kultury. Brno 2006, s. 569.

⁶⁵ Srov. Kol. autorů: Lexikon teorie literatury a kultury. Brno 2006, s. 569.

⁶⁶ Srov. Kol. autorů: Lexikon teorie literatury a kultury. Brno 2006, s. 569.

rozsah ve vztahu k literární vědě a k textologii, rovněž nebyl vymezen její metodologický a pojmový aparát. Ovšem stále více se těší rostoucí oblibě. Heuristické výzkumy dosáhly výjimečných výsledků. Vznikly četné onomastické slovníky autorů (např. Gorkij, Puškin, Shakespeare, Mickiewicz, atd.), také velmi zajímavá díla o vztahu určitého druhu literatury a onymie. V těchto pracích lze nalézt mnoho teoretických postřehů a pokusů o vymezení oboru literární onomastika, avšak dosud obecně přijatelná koncepce nebyla napsána. Velkým problémem zůstává, zdali studium vlastních jmen v literárních dílech pokládat za předmět zkoumání onomastiky, literární vědy, psychologie, textologie, stylistiky, estetiky a mnohých jiných.⁶⁷

4.2 Teorie literární onomastiky

Jak již bylo výše zmíněno, primárním zájmem literární onomastiky jsou funkce jmen v literárních textech. Existuje několik teorií literární onomastiky zabývajících se právě funkcemi jmen v literárních textech. Obecně přijímaný výčet funkcí literárních jmen však nebyl dosud vypracován.

Rudolf Šrámek se ve své stati *K teorii literární onomastiky*⁶⁸ pokouší o ucelenou a jednotnou koncepci teoreticko-metodologických základů literární onomastiky. Vychází z teorií Dietera Lampinga a Karla Gutschmidta. Tyto dvě osobnosti považuje za významné, byť docela odlišné, tvůrce teorie literární onomastiky.

Následující teorie vychází ze studií obou představitelů⁶⁹, z nichž Rudolf Šrámek čerpal. Tyto teorie Šrámek ve svém díle *K teorii literární onomastiky* popisuje a komentuje.

---

⁶⁷ Srov. Šrámek, Rudolf: K teorii literární onomastiky In *Onomastický zpravodaj* 26. Praha 1985, s. 510.

⁶⁸ Šrámek, Rudolf: K teorii literární onomastiky In *Onomastický zpravodaj* 26. Praha 1985, s. 510 – 516.

⁶⁹ Lamping, Dieter: *Der Name in der Erzählung*. Bonn 1983.; Gutschmidt, Karl: *Eigennamen in der Literatur*. Berlin 1984.

4.2.1 Dieter Lamping

Lamping se ve svém díle *Der Name in der Erzählung* pokouší vypracovat a definovat „funkce literárních vlastních jmen“. Zvláštnost literární onymie vidí v plnění funkcí v literárním díle. Zdůrazňuje, že literární onymie je součástí jednoty díla, autora a tématu. Lamping upřednostňuje princip literárněvědný, onomastické hledisko redukuje pouze na identifikační, popřípadě charakterizační funkci. Jevy povahy skutečně onomastické se zde příliš neprojevují.⁷⁰

Za typickou funkci pro literární onymii považuje funkci „identifikační“, která se rovná identifikační schopnosti, jakou mají reálně existující jména.⁷¹

Dále pak uvádí funkci „iluzionistickou“, kterou lze postihnout z trojího hlediska. Jednak jako vlastní jméno, které signalizuje čtenáři, že se v textu bude vyskytovat postava, jež bude identifikována v textu určitým vlastním jménem podobně, jak je tomu v reálném světě. V čtenáři tedy „vzniká iluze reálného světa“. Ve druhém případě je literární onymie identická s reálnou onymií, je tudíž i „různá míra iluze reálného světa“. V posledním případě stačí k identifikaci jen zřídka pouhé vlastní jméno, většinou jsou tedy potřeba další dodatkové informace, které „rovněž vzbuzují iluzi reálného světa.“⁷²

Třetí literární funkce „charakterizační“ zahrnuje schopnost onymie „být mluvícím, znějícím, zobrazujícím“ druhem pojmenování dle zásady, že forma a znění jména jsou přímým odrazem vlastností nositele jména.⁷³

„Akcentující a konstelační“ funkce určuje postavení konajících osob v kontextu celého literárního díla.⁷⁴

„Perspektivní“ funkce znamená „schopnost onyma určit perspektivu nositele jména v literárním díle“. Autor k této funkci přiřazuje sociální, ideologické a psychologické faktory.⁷⁵

---

⁷⁰ Srov. Šrámek, Rudolf: K teorii literární onomastiky In *Onomastický zpravodaj* 26. Praha 1985, s. 511.

⁷¹ Srov. Šrámek, Rudolf: K teorii literární onomastiky In *Onomastický zpravodaj* 26. Praha 1985, s. 511.

⁷² Srov. Šrámek, Rudolf: K teorii literární onomastiky In *Onomastický zpravodaj* 26. Praha 1985, s. 511.

⁷³ Srov. Šrámek, Rudolf: K teorii literární onomastiky In *Onomastický zpravodaj* 26. Praha 1985, s. 511.

⁷⁴ Srov. Šrámek, Rudolf: K teorii literární onomastiky In *Onomastický zpravodaj* 26. Praha 1985, s. 512.

⁷⁵ Srov. Šrámek, Rudolf: K teorii literární onomastiky In *Onomastický zpravodaj* 26. Praha 1985, s. 512.

„Estetická“ funkce vychází nejen ze znění (formy) jména, ale také z „konkrétního významu“ jeho apelativního lexikálního základu. Zabývá se dokonce i jazykovou komikou.⁷⁶

„Mytizující“ funkci řadí Lamping k základním funkcím literární onymie. Jméno totiž v mysli vyvolává reálnou představu hrdiny a jeho vlastností.⁷⁷

4.2.2 Karl Gutschmidt

Specifikum literární onomastiky dle Rudolfa Šrámka vystihl německý lingvista Karl Gutschmidt. Gutschmidt, na rozdíl od Lampinga, vytvořil jednotné onomastické a literárněvědné východisko, které rozšířil ještě o textologické. Gutschmidt požaduje „systematičtější rozvíjení teorie literární onomastiky, pracovních a výzkumných metod a precizaci terminologie“. Za základní problém považuje vyjasnění vztahu literární onomastiky k literární vědě. Zdůrazňuje jednotu onomastického a literárněvědného.⁷⁸

Obě disciplíny mají společný předmět výzkumu - „literární text“. Předmětem literární onomastiky je tedy podle tohoto modelu „realizace funkcí vlastních jmen v textu“. Jako východisko vždy slouží konkrétní text a jeho „literárně onymické pole“. Gutschmidt postupuje od celku k jeho částem, Lamping naopak.⁷⁹

Pojem „literární jméno“ Gutschmidt definuje jako jméno, které „je inherentně spjato se syžetem“, nejedná se tedy o všechna vlastní jména, která se v textu objevují. Jména, která se nachází vně syžetu, nejsou „literární“, neboť „označují stejný reálný objekt jako mimo literární dílo“. Tvůrčí autorův záměr se projevuje právě v literárních propriích. Nabízí se zde otázka, zdali se tím příliš nezužuje „literární onymické pole“, neboť v některých literárních druzích (memoárová literatura, literatura faktu) je onymické pole tvořeno převážně proprii skutečně existujícími a vázanými

---

⁷⁶ Srov. Šrámek, Rudolf: K teorii literární onomastiky In Onomastický zpravodaj 26. Praha 1985, s. 512.

⁷⁷ Srov. Šrámek, Rudolf: K teorii literární onomastiky In Onomastický zpravodaj 26. Praha 1985, s. 512.

⁷⁸ Srov. Šrámek, Rudolf: K teorii literární onomastiky In Onomastický zpravodaj 26. Praha 1985, s. 513.

⁷⁹ Srov. Šrámek, Rudolf: K teorii literární onomastiky In Onomastický zpravodaj 26. Praha 1985, s. 513.

na skutečně existující objekty. Gutschmidt odpovídá, že výzkumem literárních jmen onomastika přispívá k obšírné interpretaci uměleckého textu, a proto musí být součástí cílů literární onomastiky také to, co je relevantní pro literární vědu, což je především analýza funkcí vlastního jména v literárním textu, vše ostatní musí být tomuto cíli podřízeno. Funkce propria se realizují jen v konkrétním díle, v němž je určitý inventář propria použit určitým způsobem, což vytváří neopakovatelnou „Namenlandschaft“.⁸⁰

Fakta, ovlivňující vznik a užívání vlastních jmen v literárním díle, rozčleňuje Gutschmidt na tři části. V prvním případě se propria v literárním díle chovají jako ve skutečném světě. Dále mohou mít analogicky v literárním textu pojmenovací a identifikující funkci. Literární jména jsou volena záměrně, čímž se liší od reálného světa, kde si nemůžeme záměrně zvolit např. svoje příjmení. Tato jména mají charakterizující úlohu a mohou prozrazovat stanoviska autora k postavám v uměleckém díle. Poslední okruh tvoří zvláštní případy, v nichž autor volí apelativní pojmenování („jeden sedlák“, „jakési děvče“). Pokud je apelativum blíže určeno, blíží se jeho užití funkčně propriu. Je-li apelativum používáno stabilně, může funkci propria plně nahradit.⁸¹

Propriální relevantní funkce Gutschmidt rozděluje do dvou skupin: funkce týkající se literárních postav a funkce týkající se postavení a úlohy propria v textu. V prvním případě se jedná o funkce zahrnující jednak ty, které platí pro vlastní jména obecně a jednak ty, jimiž se charakterizují literární vlastní jména jako taková. V druhém případě jde o funkce, které se týkají celého literárního textu nebo celého autorova díla. Totožná jména se totiž mohou vyskytovat ve více dílech téhož autora. Diferenčně se tato jména užívají v druhově odlišných dílech (např. historický román v kontrastu s novelou).⁸²

---

⁸⁰ Srov. Šrámek, Rudolf: K teorii literární onomastiky In *Onomastický zpravodaj* 26. Praha 1985, s. 514.

⁸¹ Srov. Šrámek, Rudolf: K teorii literární onomastiky In *Onomastický zpravodaj* 26. Praha 1985, s. 514 – 515.

⁸² Srov. Šrámek, Rudolf: K teorii literární onomastiky In *Onomastický zpravodaj* 26. Praha 1985, s. 515.

Karl Gutschmidt navrhuje tyto druhy funkcí: „klasifikující“ funkce literárních vlastních jmen, zvláště antroponym, tedy funkce etnická, regionální, náboženská, sociální, chronologická.⁸³

Prostřednictvím „charakterizační a evokační (asociační)“ funkce se do díla dostávají speciální onymická fakta. Literární jméno je například identické se jménem reálného objektu; nebo jsou literární propria čerpána z jiných děl; nebo jsou volena s úmyslem dosáhnout sugescce; jejich zvuková stránka může být volena tak, že vyvolává jisté asociace, popř. konotace; nebo se propria v díle stávají symboly.⁸⁴

V literární onymii se vyskytuje velký podíl fiktivních jmen, která slouží autorovu úmyslu. „Slovotvorba reálných a literárních antroponym a toponym může být velmi rozdílná.“⁸⁵

5. Autorka Tereza Boučková

5.1 Život a dílo

Prozaička a scénáristka Tereza Boučková se narodila 24. května 1957 v Praze. Je dcerou dramatika a beletristy Pavla Kohouta a pomocné režisérky České televize Anny Kohoutové, rozené Cornové, také sestrou výtvarníka Ondřeje Kohouta.⁸⁶

Po základní škole navštěvovala dvouletou ekonomickou školu, v pololetí se jí podařilo přestoupit na Akademické gymnázium ve Štěpánské ulici v Praze, zde maturovala v roce 1976. Snažila se marně o přijetí na DAMU, což jí bylo z politických důvodů znemožněno. Vzdělávala se tedy pouze soukromě. V roce 1977 započala roční abiturientské studium na jazykové škole, které zakončila státní zkouškou

---

⁸³ Srov. Šrámek, Rudolf: K teorii literární onomastiky In Onomastický zpravodaj 26. Praha 1985, s. 515.

⁸⁴ Srov. Šrámek, Rudolf: K teorii literární onomastiky In Onomastický zpravodaj 26. Praha 1985, s. 515.

⁸⁵ Šrámek, Rudolf: K teorii literární onomastiky In Onomastický zpravodaj 26. Praha 1985, s. 516.

⁸⁶ Srov. Ústav pro českou literaturu (Akademie věd ČR): Slovník českých spisovatelů od roku 1945, Díl 1, A – L. Praha 1995, s. 63.

z angličtiny. V témže roce podepsala Chartu 77. Zúčastnila se také přednášek tzv. bytových univerzit.⁸⁷

Po podpisu Charty pracovala jako uklízečka, poštovní pracovnice, domovnice, balička. Následovalo první krátké manželství. I nadále se Boučková věnovala umění. Účastnila se jazz-dance představení, zpívala v židovském souboru Mišpacha.⁸⁸

V roce 1985 se provdala za inženýra Jiřího Boučka, s nímž se odstěhovala do chatové kolonie ve Vráži u Berouna, kde po svých prarodičích zdědila chatu. V roce 1988 adoptovala prvního syna, v roce 1989 druhého. Třetí syn se narodil v roce 1999. Od roku 1988 se věnuje literatuře. Angažuje se také v oblasti ochrany životního prostředí.⁸⁹

Tereza Boučková nepochybně patří k nejvýznamnějším spisovatelským osobnostem české literatury devadesátých let.⁹⁰

Svou uměleckou činnost zahájila Boučková již ve svém raném mládí. Dramatickou průpravu si zdokonalovala pod vedením herečky Vlasty Chramostové. V roce 1978 spolu s Chramostovou, svým otcem Pavlem Kohoutem, Pavlem Landovským a Vlastimilem Třešňákem účinkovala v bytové inscenaci *Play Macbeth*, vzniknuvší dle Kohoutovy adaptace Shakespearova *Mackbetha*.⁹¹

Ve svém díle vychází Boučková především z vlastních autentických rodinných a osobních zkušeností. „Její prózy jsou vždy klíčové, z časového odstupu se vracejí ke zlomkům konkrétních, expresivně prožívaných soukromých událostí a v barvitě mozaice je nazírají s přehledem, humorem i osobitou ironií. Propojují osobní svět ostrými „filmovými“ stříhy s dobovým společenským a politickým děním, šokují otevřeností výpovědi i lakonickým autorským komentářem.“⁹²

---

⁸⁷ Srov. <http://www.terezabouckova.cz/> (11. 5. 2010)

⁸⁸ Srov. <http://www.terezabouckova.cz/> (11. 5. 2010)

⁸⁹ Srov. [http://www.terezabouckova.cz/\(11.5.2010\)](http://www.terezabouckova.cz/(11.5.2010))

⁹⁰ Boučková, Tereza: *Indiánský běh*, Křepelice, Když milujete muže, Krákorám. Knižní klub, Praha 1999 (přebal).

⁹¹ Srov. Ústav pro českou literaturu (Akademie věd ČR): *Slovník českých spisovatelů od roku 1945*, Díl 1, A – L. Praha 1995, s. 63.

⁹² Ústav pro českou literaturu (Akademie věd ČR): *Slovník českých spisovatelů od roku 1945* A – L. Praha 1995, s. 63.

Pro Boučkovou je velmi typická otevřenost, s kterou předvádí a hodnotí citové problémy deformující život protagonistkám jejího díla a jejich blízkým. Děj próz působí zkratkovitě, o to více vyniká autentické líčení života, které je z velké části autobiografické.⁹³

Prvotina Terezy Boučkové, novela *Indiánský běh*, vyšla v roce 1988 v samizdatu, oficiálně až v roce 1991.⁹⁴

V roce 1993 vyšel druhý román *Křepelice*, v němž se autorka opět věnuje osudům žen a hledání jejich citového zázemí. V próze *Když milujete muže*, z roku 1995, Boučková sleduje vývoj partnerských vztahů, s ohledem na odlišný přístup mužů a žen k základním životním hodnotám. Autobiografické téma adopce Boučková rozvíjí a rozpracovává v novele *Krákorám* z roku 1997.⁹⁵

Tereza Boučková je rovněž autorkou divadelní adaptace filmu Federica Felliniho *Silnice* (*La strada*, 1954) z roku 2000. O dva roky později napsala Boučková scénář k filmu *Smradi*, který byl natočen v režii Zdeňka Tyce, v českých kinech měl premiéru na podzim téhož roku.⁹⁶

Po roce 2000 se Boučková intenzivněji věnuje dramatické tvorbě. V roce 2003 z pera Terezy Boučkové vzešla divadelní hra *Sodoma komora*, již volně přepracovala podle povídky Johannese Urzidila *Poslední zvonění*. Hra byla vybrána do finále Ceny Alfréda Radoka. Pouze v rukopisech zůstávají hry z devadesátých let *Romeo nakolečkách* a *Hana a Marie*.⁹⁷

Od roku 2003 Boučková vystupuje společně s písničkářem Bedřichem Ludvíkem v autorských písňových recitálech, spojených s autorským čtením.⁹⁸

Dalším dílem Boučkové jsou fejetony o mužích a lidech *Jen tak si trochu schnít* (2004), charakteristické lakoničností, ironií a sebeironií.

---

⁹³ Srov. Kol. autorů pod vedením Věry Menclové a Václava Vaňka: Slovník českých spisovatelů. Praha 2005, s. 103.

⁹⁴ Srov. Ústav pro českou literaturu (Akademie věd ČR): Slovník českých spisovatelů od roku 1945, Díl 1, A – L. Praha 1995, s. 63.

⁹⁵ Srov. Kol. autorů pod vedením Věry Menclové a Václava Vaňka: Slovník českých spisovatelů. Praha 2005, s. 103.

⁹⁶ Srov.

<http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=677&hl=tereza+bou%C4%8Dkov%C3%A1> (11. 5. 2010)

⁹⁷ Srov.

<http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=677&hl=tereza+bou%C4%8Dkov%C3%A1> (11. 5. 2010)

⁹⁸ Srov. <http://www.terezabouckova.cz/> (11. 5. 2010)

Zemský ráj to naposled je název filmového scénáře, jenž vznikl v roce 2005 a o rok později obdržel 1. cenu Sazky za nejlepší nerealizovaný scénář.⁹⁹

Poslední, deziluzivní román *Rok kohouta* (2008), je dedikován filmovému kritikovi a publicistovi Antonínu Jaroslavu Liehmovi, který výrazně ovlivnil autorčinu tvůrčí dráhu. Tento román tematicky navazuje na starší autorčiny práce, zejména na *Indiánský běh* a na scénář k filmu *Smradi*. Jedná se o žánr spisovatelského deníku. Autorka se snaží upřímně prezentovat problematiku osobního každodenního života v rodině i v umělecké tvorbě.¹⁰⁰

5.2 Indiánský běh

Literární renomé získala Tereza Boučková svou prózou *Indiánský běh*. Tuto novelu poprvé publikovala v samizdatové Edici Expedice v roce 1988, také v samizdatových periodikách *Revolver Revue* a *Host*, ukázky z ní uvedl dánský sborník *Prags bϕrn* v roce 1989.¹⁰¹

Novela se skládá ze čtyř na sebe navazujících částí-*Indiánský běh*, *Žena z okolí Týru*, *Končiny štěstí*, *končiny ticha* a *Krok, sun, krok....* Prózy *Žena z okolí Týru* a *Končiny štěstí, končiny ticha* otiskly před jejich knižním vydáním časopisy *Tvorba* a *Slovo nejen pro muže*. Ukázky dále Boučková publikovala v časopisech *Respekt* a *Literární noviny*.¹⁰²

V první próze, jež dala název celému dílu, autorka popisuje vlastní dětství a mládí, kriticky se vyjadřuje k řadě známých osobností, primárně však ke svému otci Pavlu Kohoutovi. Ve druhé části svazku, *Žena z okolí Týru*, autorka vypráví o své touze počít dítě, což se současně prolíná

---

⁹⁹ Srov.

<http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=677&hl=tereza+bou%C4%8Dkov%C3%A1> (11. 5. 2010)

¹⁰⁰ Srov.

<http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=677&hl=tereza+bou%C4%8Dkov%C3%A1> (11. 5. 2010)

¹⁰¹ Srov. Kol. autorů: V souřadnicích volnosti, česká literatura devadesátých let dvacátého století v interpretacích. Praha 2008, s. 305.; Srov.

<http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=677&hl=tereza+bou%C4%8Dkov%C3%A1> (11. 5. 2010)

¹⁰² Srov.

<http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=677&hl=tereza+bou%C4%8Dkov%C3%A1> (11. 5. 2010)

s hloubením studny, které je stejně nepravděpodobné jako samo otěhotnění. Poslední část svazku, próza *Krok, sun, krok...*, popisuje autorčino mateřství, druhou adopci a početí třetího syna. *Končiny štěstí, končiny ticha* jsou především svědectvím o citových vztazích matky.¹⁰³

Roku 1990 získala za *Indiánský běh* Cenu Jiřího Ortena. Kniha byla přeložena do několika jazyků.¹⁰⁴

Boučková se tímto dílem vyrovnává s vlastním dětstvím a dospíváním, s komplikovaným vztahem k otci Pavlu Kohoutovi, jehož posrpnové životní osudy a postoje tato próza odráží. „Reminiscence Boučkové zaujaly kritickým pohledem na jejího otce, ironickými historkami ze života disentu, nicméně jejich těžiště leží v autorčině schopnosti s humorem vykreslovat prožívané situace, v tom, co se stalo i konstantou její další tvorby: v potřebě vyjádřit životní postoj ženy, jež touží po naplnění svých osobních schopností a své společenské existence, musí však zdolávat mnoho úskalí, zejména těch, které vyrůstají z lidského sobectví.“¹⁰⁵ Vzpomínky Boučkové lze chápat jako svědectví o reálné době, ale i o reálných lidech, byť se skrývají za důmyslnými přezdívkami.¹⁰⁶

Autorka v próze zachycuje problém rodičovství, ať už biologického či adoptivního. Vyrovnává se zde s údělem ženy-matky. Velmi detailně také rozpracovává téma manželství a partnerských vztahů.¹⁰⁷

Tereza Boučková ve své próze překvapuje schopností velmi stručně a přitom úderně vyjádřit důležité momenty. Ovládá schopnost odměřených sdělení, využívá dějových zkratk, soustředí se na hutnost detailního vyjádření.¹⁰⁸ Podává upřímnou zpověď. Svůj vztah k otci, který je trvale nepřítomen, jehož činy však ve svých důsledcích stále ovlivňují životy celé

---

¹⁰³ <http://e-stret.blogspot.com/2008/05/tereza-boukov-indinsk-bh.html> (20. 4. 2010)

¹⁰⁴ Boučková, Tereza: *Indiánský běh*, Křepelice, Když milujete muže, Krákorám. Knižní klub, Praha 1999 (přebal).

¹⁰⁵ Janoušek, Pavel a kolektiv: *Dějiny české literatury 1945 – 1989*. Praha 2007, s.

¹⁰⁶ Boučková, Tereza: *Indiánský běh*, Křepelice, Když milujete muže, Krákorám. Knižní klub, Praha 1999 (přebal).

¹⁰⁷ Srov. Ústav pro českou literaturu (Akademie věd ČR): *Slovník českých spisovatelů od roku 1945*, Díl 1, A – L. Praha 1995, s. 63.

¹⁰⁸ Srov. Kol. autorů pod vedením Věry Menclové a Václava Vaňka: *Slovník českých spisovatelů*. Praha 2005, s. 103.

rodiny, hodnotí bez sentimentu a zaujetí, bez sebelítosti, s nadhledem. Na konci románu se ovšem ze své lásky k otci dokáže vyznat.¹⁰⁹

Indiánský běh je knihou vzpomínek na vlastní rodinu. Na matku-Alfu, otce Indiána, jeho ženu Múzu, bratra Slunečního Paprška, sestru Bílou Lunu, rodiče a partnery matky a svých blízkých. Novela je psána v ich-formě. Příběh vypráví nejmladší dcera Alfy a Indiána Prasklá Guma. Od přezdívky hlavních hrdinů se odvíjí název knihy. V příběhu se vyskytuje mnoho dalších postav, jejichž jména autorka důmyslně volí na základě jejich jednání a povahových vlastností.

Na *Indiánský běh* tematicky navazují prózy *Křepelice*, *Když milujete muže* a *Krákorám*. Všechny tyto prózy mají společné jedno: „už nikdy nejsou natolik svědectvím jako *Indiánský běh*-byť i on je v první řadě dílem, fikcí, prózou.“¹¹⁰ Boučková svoje dílo prezentuje jako fikci, třebaže je založeno na autobiografickém materiálu, snad pouze věnování přímo naznačuje, že se jedná o autobiografický materiál.¹¹¹

6. Vlastní jména v díle Terezy Boučkové *Indiánský běh*

Při sledování užití vlastních jmen v literárních textech se soustředíme především na způsoby pojmenování, výběr vlastních jmen, jejich slovtvorných typů, jejich novotvoření, a to zejména s ohledem na jejich funkci v textu a k objektu, který budou pojmenovávat.¹¹²

Při výběru vlastního jména pro jednotlivé literární postavy se uplatňuje celá řada činitelů, a to formálně jazykových i obsahově

---

¹⁰⁹ Srov. Gammelgaardová, Karen: Dcera kontrarevolucionáře In *Kritický sborník: Revue pro literaturu, umění a filosofii*, Praha 1990 – 2001, s. 32.

¹¹⁰ Klusák, Pavel: Doslov In Boučková, Tereza: *Indiánský běh*. Praha 1999, s. 220.

¹¹¹ Gammelgaardová, Karen: Dcera kontrarevolucionáře In *Kritický sborník: Revue pro literaturu, umění a filosofii*, Praha 1990 – 2001, s. 33.

¹¹² Srov. Knappová, Miloslava: Funkce vlastních jmen v literárních textech In *Acta facultatis paedagogicae Universitatis Šafarikanae, Slavistika* 28, 1992, s. 12.

sémantických.¹¹³ Na konkrétním případě, souboru novel Terezy Boučkové *Indiánský běh*, budu zkoumat jednotlivé aspekty, ať už z hlediska formálního či obsahového.

Provedla jsem excerpce, čímž jsem získala informace týkající se tvarů a formální podoby vlastních jmen v díle, jejich funkcí a úlohy v textu, také významů, pod nimiž se ukrývají. Svou pozornost jsem zaměřila na konkrétní realizaci jmen v textu, kterou budu dále analyzovat.

V díle Terezy Boučkové *Indiánský běh* vlastní jména, resp. antroponyma, prozrazují určité informace. Mezi vlastními jmény a postavami, jež pojmenovávají, existují jisté souvislosti. Práce si klade za cíl objasnit podstatu jmen, s ohledem na jejich funkce a symboliku, a odhalit souvislosti mezi jmény a jejich nositeli.

V *Indiánském běhu* se vyskytují dvě skupiny vlastních jmen¹¹⁴. Jednak jména symbolická, která autorka volí na základě výše zmíněných kritérií, a jména civilní, užívaná v běžném reálném životě. Pozornost bude soustředěna především na jména symbolická, je však nutné jména symbolická se jmény civilními srovnat a zjistit, proč jsou užívána právě jména civilní a proč zrovna symbolická.

Jak již bylo uvedeno, hlavní náplň práce tvoří jména symbolická, ze jmen civilních pro ilustraci vybírám např. Marii, Marcelu, Olgu, Dominika, Honzu, Michala nebo Simonu.

Dále se v souboru novel vyskytují i jména reálných osobností, např. Milada Horáková, Jan Palach, Pavel Wonka, John Lennon, Karel Wágner nebo Karel Gott, ta ovšem slouží pouze k doplnění dějové linie a k demonstraci dobové situace.

---

¹¹³ Srov. Knappová, Miloslava: Funkce vlastních jmen v literárních textech In Acta facultatis paedagogicae Universitatis Šafarikanae, Slavistika 28, 1992, s. 13.

¹¹⁴ viz heslář v příloze

6.1 Tvary jmen postav v *Indiánském běhu* z hlediska lexikálního a morfologického

Tvary jmen postav v *Indiánském běhu* budou analyzovány z lexikálního a morfologického hlediska. Soustředit se budu převážně na stavbu jednotlivých tvarů, také na zvláštnosti a netypické případy v oblasti tvarosloví.

Jména postav v díle lze rozdělit do dvou skupin. Vyskytují se zde jednak jména jednočlenná, jednak souslovná. Větší část tvoří jména jednočlenná, tedy: *Alfa*, *Indián*, *Múza*, *Karbaník*, *Mapl (Ma)*, *Donovan*, *Dobroděj*, *Monolog*, *Omyl*, *Valčík*, *Dárek*, *Párek*. Skupinu souslovných jmen pak tvoří *Sluneční Paprsek*, *Bílá Luna*, *Prasklá Guma*, *Větrník-Jih* a *Madam Kuráž*.

Civilní jména autorka v knize uvádí rovněž v jednočlenné nebo v souslovné (dvojčlenné) podobě, resp. uvádí příjmení nebo křestní jméno nebo obě varianty, tedy tzv. jméno osobní. Např. „Pomáhalo nám k tomu jeho zaklínadlo, slovo, jméno. Dubček! Vivat Dubček!“¹¹⁵ nebo „Když potom odborně máchala rukama, aby jí lak dobře zaschnul, vyprávěla mi, jak s Marcelou sbalily dva Jugoslávce ze západního Německa,...“¹¹⁶ nebo „A tak k nám přijel nejlepší střelmistr z Československa, sám Milan Pupíček.“¹¹⁷

6.1.1 Tvary jednočlenné

Autorka ovšem, v případě jmen symbolických, pracuje v knize pouze se jmény jednočlennými. Souslovné názvy redukuje na jeden tvar. V textu se tak setkáváme s pojmenováním typu *Luna*, *Paprsek*, *Větrník*. Např.: „Luna už tři neděle oslňovala Prahu svými západáckými modely.“¹¹⁸ nebo „Paprsek vymyslel, že budeme plivat na lidi.“¹¹⁹

---

¹¹⁵ Boučková, Tereza: *Indiánský běh*, Křepelice, *Když milujete muže*, Krákorám. Praha 1999, s. 10.

¹¹⁶ Boučková, Tereza: *Indiánský běh*, Křepelice, *Když milujete muže*, Krákorám. Praha 1999, s. 47.

¹¹⁷ Boučková, Tereza: *Indiánský běh*, Křepelice, *Když milujete muže*, Krákorám. Praha 1999, s. 45.

¹¹⁸ Boučková, Tereza: *Indiánský běh*, Křepelice, *Když milujete muže*, Krákorám. Praha 1999, s. 33.

¹¹⁹ Boučková, Tereza: *Indiánský běh*, Křepelice, *Když milujete muže*, Krákorám. Praha 1999, s. 7.

6.1.2 Tvary souslovné

Jméno *Madam Kuráž* autorka uvádí z pochopitelných důvodů vždy v jeho plné podobě: „Madam Kuráž mě nejen se zápalem připravovala na herecké povolání, ale také nastavovala ucho mým steskům.“¹²⁰ Jméno postavy je spjato s jeho literární předlohou, Brechtovou Matkou Kuráží, tudíž musí být uvedeno v jeho kompletní podobě.

Kompozitum *Větrník-Jih* se na první pohled vymyká ostatním. Jednotlivé tvary kompozita jsou spojeny spojovníkem. Tento substituční tvar neplní dle mého názoru funkci příznaku, ale slouží k pouhému spojení dvou výrazů téhož slovního druhu.

6.1.3 Tvarosloví

Dále jsem sledovala, jak se jednotlivá jména chovají z hlediska tvaroslovného. Autorka v textu téměř ve všech případech skloňuje jména postav pravidelně, dle jejich deklinačních typů. Jména *Alfa*, *Luna*, *Múza* podle deklinačního typu žena. Jména mužských postav, *Indián*, *Karbaník*, *Donovan*, podle mužského životného deklinačního typu pán. S neživotnými mužskými jmény, *Paprsek*, *Větrník*, *Monolog*, *Valčík*, *Dárek*, *Párek*, ovšem autorka pracuje jako se jmény životnými: „Ona na svatbě nijak netrvala. Milovala Paprska oddaně a chtěla jen být v jeho blízkosti.“¹²¹ nebo „Zval Ma k sobě do sklepa, kam se fakticky po narození Větrníka odstěhoval, mnohem častěji.“¹²² Příčinou změny deklinačního typu je pochopitelně samotný pojmenovací akt. Původně neživotná apelativa fungují v textu jako propria-vlastní jména „živých“ postav, tudíž s nimi musí být zacházeno jako se jmény životnými. Jméno *Dobroděj* patří k deklinačnímu typu muž, v knize se však vyskytuje pouze jedenkrát a to v nominativu singuláru.

Výjimkou je opět *Madam Kuráž*, kterou autorka neskloňuje přesto, že druhá část kompozita patří k deklinačnímu typu píseň: „Podepsala jsem

---

¹²⁰ Boučková, Tereza: *Indiánský běh*, Křepelice, Když milujete muže, Krákorám. Praha 1999, s. 23.

¹²¹ Boučková, Tereza: *Indiánský běh*, Křepelice, Když milujete muže, Krákorám. Praha 1999, s. 22.

¹²² Boučková, Tereza: *Indiánský běh*, Křepelice, Když milujete muže, Krákorám. Praha 1999, s. 29.

u Madam Kuráž Chartu.“nebo „Byt Madam Kuráž se stal jevištěm i hledištěm našeho jedinečného divadla i místem našeho jedinečného setkání.“¹²³ Rovněž jméno *Mapl*, i jeho pozdější podoba *Ma*, v textu nepodléhá žádnému deklinačnímu typu: „Na Mapl se valil proud jejich výčitek a Paprska zase tlačila Alfa, protože byla přesvědčena, že jeho morální povinností je Mapl si vzít.“¹²⁴; „Z Mapl se stala smutná Ma.“¹²⁵

Jméno postavy *Mapl* je pozoruhodné i z jiného hlediska. Z kontextu vyplývá, že se jedná o jméno ženské postavy. V textu se ve většině jeho výskytů projevuje jako nesklonné, ovšem pokud autorka hovoří o rodině *Mapl*, užívá tyto tvary: „Ale co řekne máma Maplová kolegyním v kanceláři? A jak to unese fotbalové mužstvo táty Mapla?“¹²⁶ nebo „Maplovi si hryžou nehty.“¹²⁷ Domnívám se, že autorka v textu povýšila jméno *Mapl* nad úroveň jedné postavy a použila ho v rámci celé rodiny. Křestní jméno *Mapl* se pak vyskytuje ve funkci příjmení, funguje v tomto smyslu: dcera *Mapl*, táta Mapl, máma Maplová, všichni Maplovi. Konkrétní tvar „fotbalové mužstvo táty Mapla“ je tedy analogický k deklinačnímu typu pán, stejně tak i tvar Maplovi patří k tomuto typu. Užití slovního spojení „máma Maplová“ je rovněž adekvátní, vzniká přechýlením mužského jména Mapl.

6.2 Funkce jmen postav v *Indiánském běhu*

Při analýze funkcí vlastních jmen v *Indiánském běhu* budu vycházet z klasifikace Miloslavy Knappové. Tato klasifikace se mi jeví jako nejspolehlivější, neboť dostatečně vymezuje jednotlivé funkce a domnívám se, že ji lze na tento konkrétní materiál nejlépe aplikovat. Není nijak rozsáhlá, avšak pro potřeby mé práce dostačující.

---

¹²³ Boučková, Tereza: *Indiánský běh*, Křepelice, Když milujete muže, Krákorám. Praha 1999, s. 30.

¹²⁴ Boučková, Tereza: *Indiánský běh*, Křepelice, Když milujete muže, Krákorám. Praha 1999, s. 22.

¹²⁵ Boučková, Tereza: *Indiánský běh*, Křepelice, Když milujete muže, Krákorám. Praha 1999, s. 23.

¹²⁶ Boučková, Tereza: *Indiánský běh*, Křepelice, Když milujete muže, Krákorám. Praha 1999, s. 22.

¹²⁷ Boučková, Tereza: *Indiánský běh*, Křepelice, Když milujete muže, Krákorám. Praha 1999, s. 22.

Následující řazení jmen vychází z chronologie knihy. Jména uvnitř funkcí po sobě následují tak, jak se postupně vyskytují v příběhu. Funkce řadím na základě klasifikace Miloslavy Knappové.

6.2.1 Funkce individualizační

Je zřejmé, že všem postavám *Indiánského běhu* můžeme přiřadit funkci individualizační, tedy identifikační. Tato funkce je právem považována za základní, neboť vyplývá ze samotného pojmenování, které je cílem autora. Autorka Tereza Boučková, záměrně volila jména svých postav tak, aby je individualizovala, odlišila od ostatních. Zároveň je také chtěla identifikovat, tedy odhalit jejich vlastnosti, představit je, určit jejich totožnost. Tato funkce není nijak specifická, lze ji uplatnit ve všech stylech.¹²⁸

6.2.2 Funkce klasifikující

Domnívám se, že dominující funkcí postav v díle *Indiánský běh* je funkce klasifikující. Autorka své postavy klasifikuje z nejrůznějších hledisek. Nejčastěji z hlediska jejich jednání, také sociálního postavení nebo na základě jejich projevu a vyjadřování.

Specifickou skupinu tvoří jména z rodinného okruhu hlavní postavy díla. Jedná se o „indiánskou rodinu“ skládající se z pěti členů, jejichž jména jsou klasifikující povahy, a proto se zde vyskytují. Členové indiánské rodiny jsou: hlavní hrdinka *Prasklá Guma*, její matka *Alfa*, otec *Indián*, sestra *Bílá Luna* a bratr *Sluneční Paprsek*. „Znáte ten vtíp? Indián má tři děti. První, syn, se jmenuje Sluneční Paprsek, druhá, dcera, Bílá Luna. A jakpak se jmenuje třetí? Prasklá Guma.“¹²⁹ Tato jména spojuje „indiánský jazyk“,

---

¹²⁸ Srov. Knappová, Miloslava: Funkce vlastních jmen v literárních textech In Acta facultatis paedagogicae Universitatis Šafarikanae, Slavistika 28, 1992, s. 14.

¹²⁹ Boučková, Tereza: *Indiánský běh*, Křepelice, Když milujete muže, Krákorám. Praha 1999, s. 7.

autorka tedy vychází z indiánské terminologie, napodobuje strukturu pojmenování indiánských jmen.

Do širšího okruhu „indiánské rodiny“ můžeme zařadit také *Mapl*, manželku *Slunečního Paprska*, a jejich syna *Větrníka*. Jména *Mapl* a *Větrník-Jih* rovněž vychází z indiánské terminologie. V případě *Větrníka* se jedná o přímého potomka *Slunečního Paprska*, tudíž aspekt, jímž lze toto jméno klasifikovat, je opět nápodoba struktury indiánského pojmenování. Stejná kritéria platí i pro *Mapl*, jeho matku.

Omyl, tak se jmenoval první manžel hlavní hrdinky. Již v počátečních fázích vztahu si hlavní hrdinka uvědomovala mnohé nedostatky svého muže. O společném soužití měla velké pochybnosti. Věděla, že jedná špatně. Tyto pochybnosti se posléze změnilly v odpor a vztah skončil rozvodem. Je příznačné, proč tedy autorka zvolila pro tuto postavu jméno *Omyl*. „Byla to už alergie a nemělo to cenu. Podala jsem žádost o rozvod. „Nikdy tě nepřestanu milovat!“ řekl *Omyl* a za rok se šťastně oženil. Už potřetí.“¹³⁰ Domnívám se, že hledisko, kterým lze postavu zařadit, je negativní životní zkušenost, odvíjející se od pochybení hlavní hrdinky.

Další postava, která výrazným způsobem zasáhla do života hlavní hrdinky, zároveň autorky díla, se jmenuje *Valčík*. Není tomu náhodou, jedná se totiž o druhého, dosud posledního, velmi milovaného manžela autorky. Klasifikujícím kritériem se v tomto případě stává chování, jednání a působení jedince. Patrný je zde i odkaz k tanci, resp. k valčíku, který dle autorky postavu také charakterizuje. „Měl taneční krok, taky psal básničky, dělal krásné fotografie, a když ukrojil chleba, setřel drobečky do dlaně a nasypal je ptáčkům. Bylo-li třeba, vyměnil své umělecké sklony za krumpáč a tím si mě získal zcela.“¹³¹

Dominující funkcí jména *Párek* je rovněž funkce klasifikující. Druhého syna hlavní hrdinky lze klasifikovat dle skutečnosti, že je druhý do páru. Do rodiny vstupuje jako druhý, po svém bratrovi *Dárkovi*. „A jak mu budete říkat?“ ptá se paní Písařovičová. „No přece...Párek.“¹³²

¹³⁰ Boučková, Tereza: Indiánský běh, Křepelice, Když milujete muže, Krákorám. Praha 1999, s. 40.

¹³¹ Boučková, Tereza: Indiánský běh, Křepelice, Když milujete muže, Krákorám. Praha 1999, s. 40.

¹³² Boučková, Tereza: Indiánský běh, Křepelice, Když milujete muže, Krákorám. Praha 1999, s. 78.

Klasifikačním kritériem je tedy mimojazyková skutečnost, resp. pořadí sourozenců.

6.2.3 Funkce charakterizační

V úvodu vyprávění se vyskytne postava s příznačným jménem *Karbaník*, první přítel matky hlavní hrdinky, kterého objevily její dcery, a který se stal na čas součástí života rodiny. Původ jména *Karbaník* je naprosto zjevný. *Karbaník* byl objeven při hře karet. Jeho jméno je charakterizováno činností, kterou vykonává, tedy hrou karet.

Typickým představitelem tzv. „mluvícího jména“ je *Dobroděj*, spolupracovník matky hlavní postavy, který se ujal výchovy nezvladatelné *Luny*. Autorka nazývá tuto postavu jménem *Dobroděj*, v knize však užívá spíše neosobního označení, apelativního charakteru, spolupracovník.

V pořadí třetím přítelem *Alfy* byl *Monolog*. „Alfa tehdy prožívala svou životní lásku. Byl jí muž, který ji do té lásky vtáhl géniem slova, a ona, okouzlena vytrvalým obdivným monologem, podlehla šílenému citu a v tomto stavu propůjčila Indiánův byt schůzce Charty, zatímco já ležela u ní doma s horečkami.“¹³³ Domnívám se, že charakterizačním kritériem se v tomto případě stává chování a celkový projev postavy.

Mezi zástupce této kategorie v díle patří i první syn protagonistky *Dárek*. Nejedná se o biologického potomka, nýbrž o adoptovaného. Tato skutečnost výrazně ovlivňuje podobu jména. Byl rodině „darován“. *Dárek* plní funkci daru, neboť byl velmi vytoužený a očekávaný.

To, že se jedná o funkci charakterizační, dokazuje i skutečnost, že *Dárek* si opravdu zachovává apelativní sémantiku.¹³⁴ Může být na něj nahlíženo jako na dárek ve smyslu něčeho vytouženého, ale také v přeneseném slova smyslu, resp. ve smyslu frazeologismu „to je ale dáreček“, neboť se zpočátku knihy projevuje jako sociálně deprivované dítě. „Pláče, brečí, řve. Tvář má zkrabatělou a napuchlou. Cizí. Když

¹³³ Boučková, Tereza: *Indiánský běh*, Křepelice, Když milujete muže, Krákorám. Praha 1999, s. 33.

¹³⁴ Srov. Knappová, Miloslava: *Funkce vlastních jmen v literárních textech* In *Acta facultatis paedagogicae Universitatis Šafarikanae, Slavistika* 28, 1992, s. 15.

na něho zavolám jménem, nereaguje, jako by byl hluchý. Palec jedné ruky si cucá a druhou si do krve rozdrápe ucho. A znova a znova, v postýlce, v ohrádce pláče, brečí, řve.“¹³⁵

Druhotně lze toto jméno analyzovat dle funkce asociační, a to především z pohledu situace, která stála u „zrodu“ jména. Den před návštěvou ústavu, z něhož si malého *Dárka* rodiče vzali, vyrobila budoucí matka pro svého syna dárek, hadrového panáčka. „Na první návštěvu se má přece přijít s dárkem.“¹³⁶ Panáček byl určen jako hračka pro malého *Dárka*, což také může odkazovat k souvislosti mezi nositelem jména a jeho reálnou předlohou.

6.2.4 Funkce asociační

Funkce asociační neboli evokační odkazuje na reálné postavy a místa, která jsou identická se jmény reálného objektu nebo která jsou známá z jiných literárních děl.¹³⁷ Domnívám se, že do této skupiny patří i jméno *Indiánovy nové ženy Múzy*.

Hledisko, podle kterého lze klasifikovat *Múzu*, novou partnerku *Indiána*, je naprosto zjevné. Zařadit toto jméno lze na základě podoby s jeho reálnou předlohou, ať už fyzickou, tak i myšlenkovou. Mezi „*Múzou*“ a „múzou“ existuje určitá paralela v tom smyslu, že ona „*Múza*“ se pro *Indiána* stala životní „múzou“, tedy jakousi inspirací, podnětem, novým životním začátkem. „...Indián nás odlifroval ven. Každému dal několik marek na útratu a odspěchal za svou novou, největší a ještě asi spící Múzou.“¹³⁸ *Múza* v sobě skrývala jistou vnitřní krásu a oduševnělost. Fyzickou podobnost se vzory z řecké mytologie lze najít zvláště ve způsobu oblékání *Múzy*. Myslím si, že jistá podobnost fyzického vzezření je zde

---

¹³⁵ Boučková, Tereza: *Indiánský běh*, Křepelice, Když milujete muže, Krákorám. Praha 1999, s. 75.

¹³⁶ Boučková, Tereza: *Indiánský běh*, Křepelice, Když milujete muže, Krákorám. Praha 1999, s. 58.

¹³⁷ Srov. Knappová, Miloslava: Funkce vlastních jmen v literárních textech In *Acta facultatis paedagogicae Universitatis Šafárikanae, Slavistika* 28, 1992, s. 15.

¹³⁸ Boučková, Tereza: *Indiánský běh*, Křepelice, Když milujete muže, Krákorám. Praha 1999, s. 9.

patrná. „...šaty až na zem, okolo krku zlatý medailónek a na nohou střevíčky jako na ples.“¹³⁹

Další postavou, kterou lze zařadit do tohoto okruhu, je *Madam Kuráž*. V momentě, kdy se hlavní hrdinka rozhodne opět se hlásit na DAMU, požádá o pomoc svého otce *Indiána*. Ten ji však odmítá sám připravovat a odkazuje ji k herečce, která jí posléze velmi ovlivní život. *Madam Kuráž* byla hlavní hrdince oporou nejen v přípravě na herecké povolání, ale i v životě. „Madam Kuráž mě nejen se zápletem připravovala na herecké povolání, ale také nastavovala ucho mým steskům. Trápilo ji stejně jako mě, že nemám žádného kluka...“¹⁴⁰ Toto jméno tedy zařazuje postavu dle jejího vztahu k literární předloze, a to k dramatu Bertholda Brechta *Matka Kuráž a její děti*. Tento aspekt je umocněn i tím, že se jedná o spojení dvou totožných druhů umění, tedy divadla, které postavy spojuje.

Posledním jménem, u kterého spatřuji předlohu v reálném světě, je *Donovan*, druhý přítel *Alfy*. „Ve vratech se objevil Donovan a Alfa zrůžověla. Jejich láska kvetla už čtvrtý rok, nezkažena každodenní všedností. Donovan přede všemi Alfu objal a začala slavnostní večeře na počest jejich narozenin.“¹⁴¹ Zde je opět zřejmý odkaz na reálnou skutečnost, resp. osobnost. Domnívám se, že se jedná o skotského básníka a zpěváka Phillipa Leitcha Donovana, který v roce 1977 vydal album *Donovan*. „Vypadal jako Donovan a taky si hned sedl, zkřížil nohy pod sebe, opřel si o ně kytaru a hrál anglické písničky...“¹⁴² V závěru novely je uveden přímý odkaz na angažovanost postavy v oblasti hudby. „U nás zazvonil Donovan. Vlasy mu poněkud prořídly, akustickou kytaru nahradila elektrická basa a na zem už si nesedl, protože ho zlobily plotýnky.“¹⁴³

---

¹³⁹ Boučková, Tereza: *Indiánský běh*, Křepelice, Když milujete muže, Krákorám. Praha 1999, s. 13.

¹⁴⁰ Boučková, Tereza: *Indiánský běh*, Křepelice, Když milujete muže, Krákorám. Praha 1999, s. 23.

¹⁴¹ Boučková, Tereza: *Indiánský běh*, Křepelice, Když milujete muže, Krákorám. Praha 1999, s. 26.

¹⁴² Boučková, Tereza: *Indiánský běh*, Křepelice, Když milujete muže, Krákorám. Praha 1999, s. 16.

¹⁴³ Boučková, Tereza: *Indiánský běh*, Křepelice, Když milujete muže, Krákorám. Praha 1999, s. 41.

6.2.5

Funkce estetická

Jméno druhého syna hlavní hrdinky, *Párek*, nezní příliš esteticky, přesto ho k této funkci zařazují, ovšem sekundárně, neboť primárně toto jméno plní funkci klasifikující. Striktní zařazení tohoto jména k určité funkci není možné, neboť hranice mezi jednotlivými typy funkcí jsou neostře a mohou se prolínat.

Rozhodujícím kritériem, proč jsem přiřadila jméno *Párek* také k funkci estetické, je především jeho formální podoba, tedy hláskový sklad, navozující určité dojmy, které působí sugestivně.¹⁴⁴ Mám na mysli zvukomalebnou podobnost jména *Párek* s jeho literárním protějškem jménem *Dárek*. Jména se rýmují, což dle mého názoru působí komicky. Domnívám se tedy, že autorka tímto pojmenováním chtěla mimo jiné dosáhnout komického vyznění.

6.3 Symbolika jmen v literárních textech

6.3.1

„Symbol“ a symbolika

Termín „symbol“, z řeckého *symbolon* – poznávací znamení, příznak, se používá v mnoha disciplínách. Kromě literatury i v teologii, psychoanalýze, sociologii. Dějiny tohoto pojmu nebyly dosud uspokojivě zpracovány, proto ho také nelze jednoznačně diferencovat od příbuzných či sousedních jevů jako alegorie, metafora, metonymie, synekdocha. Obecně symbol označuje reálné předměty nebo jednání, které ve skutečnosti nebo ve vyprávěném světě odkazují na něco jiného.¹⁴⁵

Podstata symbolů a symboliky spočívá v přenosu významu. „Lidská komunikace závisí z velké míry na znacích ve formě psaných či mluvených slov, obrazech, gestech. Tyto znaky jsou pouhým zachycením skutečnosti –

---

¹⁴⁴ Srov. Knappová, Miloslava: Funkce vlastních jmen v literárních textech In Acta facultatis paedagogicae Universitatis Šafarikanae, Slavistika 28, 1992, s. 15.

¹⁴⁵ Srov. Kol. autorů: Lexikon teorie literatury a kultury. Brno 2006, s. 753.

vědomě utvářenými a snadno rozpoznatelnými odrazy předmětů, konání a pojmů ve světě kolem nás. Jsou určeny k co nejpřesnějšímu přenosu významu...¹⁴⁶

Symbol je interpretačně velmi obtížný prvek, směřuje k mnohoznačnosti, k významové neukončenosti a otevřenosti má blízko k hádance. „Každá hádanka vlastně míří k symbolu, ale symbol se nikdy neomezuje na její řešení racionální, spekulativní, naopak, řešení zde vidíme vlastními očima...Symbol není dán, je zadán, zadán jako úkol (zadání), který má být řešen – aniž přitom řešení mělo konce...je niterný a spontánní, podtextový a náznakový, křehký a přelévavý...“¹⁴⁷

6.3.2 Symbolika jmen postav v literárním díle

I jména postav v literárním díle mohou plnit funkci symbolů. Podle jména můžeme postavu identifikovat, odhalit její vlastnosti, jednání a také vztah, který postava zaujímá vzhledem k dalším postavám v textu.

Jména symbolická jsou autorem volena především na základě charakteristiky postavy, jejího dobového ukotvení, mnohdy také dle reálně existujícího vzoru nebo s úmyslem vyvolat ve čtenáři estetický zážitek.

Autor při volbě jména přihlíží jednak k charakteru postavy, také k jejímu vzezření a k jiným jejím rysům. Toto „značkování“ má letitou tradici, vždyť jména v běžném životě takto vznikla. Jedná se o jména – narážky na vlastnosti, která se už od antiky nazývají „nomen atque omen“ (jméno-znamení).¹⁴⁸

Identifikovat postavu a odhalit její smysl nám pomáhá také „promluva“ postav. „Jména postav různým způsobem „promlouvají“. Někdy takové sdělení do textu vědomě zakódoval autor (přenos informace a vnímání jej ovšem může transformovat nebo anulovat), někdy k němu dochází až při čtenářské konkretizaci.¹⁴⁹ Dochází tak k různým

---

¹⁴⁶ Fontana, David: Tajemný jazyk symbolů : názorný klíč k symbolům a jejich významům. Praha 1994, s. 8.

¹⁴⁷ Mathauser, Zdeněk: Metodologické meditace aneb Tajemství symbolu. Brno 1989, s. 55.

¹⁴⁸ Srov. Holý, Jiří: Poetika jmen literárních postav In Problémy nové české epiky. Praha 1995, s. 58.

¹⁴⁹ Holý, Jiří: Poetika jmen literárních postav In Problémy nové české epiky. Praha 1995, s. 55.

sémantickým realizacím a konkretizacím jména.¹⁵⁰ Podstatou „promlouvajících“ jmen jsou aluze na reálné osobnosti, literární díla či literární typy.

Vlastní jména sledujeme ve vztahu k literárnímu dílu, ale také k pojmenovávanému objektu. Se zřetelem k literárnímu dílu záleží na tom, aby zvolená jména byla v souladu se smyslem, stylem a žánrem díla. Se zřetelem k literární postavě pak jde o soulad jména s úlohou postavy, která jí přísluší v syžetu a celkové výstavbě literárního textu a jeho obsahového zaměření.¹⁵¹ Symboliku jmen tedy sledujeme a posuzujeme s ohledem na jednotlivé literární postavy, ale také vzhledem k celému příběhu, kontextu, v němž se jméno ocitá.

Jména označují reálné postavy, které však v literárním díle odkazují na něco jiného, nabývají nového smyslu. Po přenesení významu se jména označující postavy stávají symbolickými. „I zdánlivě banální jméno se tak může stát příznakovým; podstatnou úlohu tu vždy hraje významový kontext, v němž se sémantické pole jména konkretizuje.“¹⁵²

Jak vyplývá z povahy symbolu, často jsou symbolická jména nejednoznačná, neurčitá, širšího sémantického obzoru. V takových případech je nutné přihlížet ke kontextu a vztahu postavy k jiným postavám v literárním textu.

Odhalit „správný“ smysl postavy a jejího jména mnohdy vyžaduje erudici čtenáře, schopnost dešifrovat skryté autorovi narážky, zvláště však odhalení kódu, kterým k nám autor skrz postavu promlouvá, rovněž schopnost vnímat různé roviny textu ve významové souhře díla.¹⁵³

6.4 Symbolika jmen postav v *Indiánském běhu*

Členové „indiánské rodiny“ tvoří svébytný okruh díla, vlastní svět. Oním světem je prostor vesmíru, jakožto neomezeného prostoru

---

¹⁵⁰ Srov. Holý, Jiří: Poetika jmen literárních postav In *Problémy nové české epiky*. Praha 1995, s. 50.

¹⁵¹ Srov. Knappová, Miloslava: Funkce vlastních jmen v literárních textech In *Acta facultatis paedagogicae Universitatis Šafarikanae, Slavistika* 28, 1992, s. 13.

¹⁵² Holý, Jiří: Poetika jmen literárních postav In *Problémy nové české epiky*. Praha 1995, s. 50.

¹⁵³ Srov. Holý, Jiří: Poetika jmen literárních postav In *Problémy nové české epiky*. Praha 1995, s. 60.

skládajícího se z mnoha různých a odlišných částí. Postavy nesou názvy vesmírných těles. Alfa odkazuje k hvězdnému souhvězdí, luna je básnické vyjádření měsíce, paprsek vychází ze slunce.

Symbolika vesmíru je pro jména postav stěžejní. Rozličnost a variantnost charakterů postav se odráží v jejich jménech. Fakt, že každé jméno odkazuje k odlišnému vesmírnému tělesu, souvisí s charakterem postav, které jsou rovněž velmi odlišné, mnohdy tvořící až protipóly. Slunce, jakožto symbol dne a luna, jako symbol noci. Přes tuto markantní rozličnost, však mají jedno společné, tvoří celek, rodinu, prostor, jenž je spojuje, a jehož části se navzájem doplňují.

Vesmírný prostor zahrnuje pouze příslušníky „indiánské rodiny“. Ostatní postavy, vyskytující se v knize, již do prostoru vesmíru nepatří. Autorka tedy uvádí do kontrastu příslušníky „indiánské rodiny“, jakožto součásti vesmíru, a postavy „cizí“, které tvoří svět mimo prostor vesmíru.

Spojícím prvkem členů rodiny je indiánská terminologie, kterou autorka používá v prostoru vesmíru. Vně vesmírného prostoru již autorka indiánskou terminologii nepoužívá, čímž příslušníky vesmírného společenství diferencuje od ostatních.

V *Indiánském běhu* nalezneme celkem 18 symbolických jmen. Podstatně obsáhlejší skupinu tvoří jména civilní, kterých je v díle celkem 55. Jména civilní zasahují do života hlavních postav a doplňují tak dějovou linii příběhu.

Jména postav *Indiánského běhu* opět analyzuji dle chronologie knihy. Následující řazení vychází z chronologického výskytu jednotlivých postav v díle.

Začalo to *Alfou*. Autorka zvolila pro postavu matky v *Indiánském běhu* příznačné jméno *Alfa* hned z několika důvodů. Alfa, jakožto první písmeno řecké abecedy, symbolizuje počátek, prvotní impuls, od něhož se vše odvíjí. „Pro svou matku, od níž se odvíjí příběhy i životy ostatních, volí jméno Alfa.“¹⁵⁴ V okamžiku, kdy *Alfa* porodila své poslední dítě, hlavní hrdinku příběhu, se začal rozvíjet příběh knihy i osudů ostatních hrdinů díla.

---

¹⁵⁴ Klusák, Pavel: Doslov In Boučková, Tereza: *Indiánský běh*, Křepelice, Když milujete muže, Krákorám. Praha 1999, s. 219.

Další faktor, jenž výrazně ovlivnil podobu jména *Alfa*, měl svůj předobraz v reálném světě, resp. v osobním životě autorky Terezy Boučkové. Jedná se o paralelu mezi jménem Anna, tedy křestním jménem matky Terezy Boučkové, a *Alfa*, jménem matky ve fikčním světě knihy. Počáteční písmeno „A“ prozrazuje určitou souvislost mezi oběma jmény.

Postavu *Indiána* můžeme, hned po postavě *Alfy*, považovat za druhého významného hybatele knihy. Od jména *Indián* se rovněž odvíjí příběh knihy a především název celého díla *Indiánský běh*.

Symbolické jméno *Indián* hraje v syžetu díla hlavní roli. Jak již prozrazuje dedikace knihy (*Indiánovi, Alfě a Valčíkovi...*), jedná se o prvotní personu, k níž se hlavní hrdinka obrací a upíná, jíž má potřebu něco sdělit.

V průběhu díla vychází najevo podrobnosti vztahu mezi hlavní hrdinkou a jejím otcem *Indiánem*. Vztah mezi otcem a dcerou však není ideální, je velmi kontroverzní, nestálý. *Indián* neplní funkci ochránce rodiny, tak jak tomu v indiánských rodinách bývá, svou rodinu opustil. Žije s novou ženou, cestuje po světě, své děti vídá zřídka, spíše z povinnosti.

Prvním, nejstarším, synem „indiánských rodičů“, je *Sluneční Paprsek*. Symbolika jména se odráží v jednání jeho nositele a celkovém jeho projevu, jak se projevuje v rámci celého příběhu. Autorka prostřednictvím tohoto jména přiřazuje svou postavu ke dni.¹⁵⁵ Domnívám se, že přiřazením *Paprška* ke dni, dává autorka postavu do kontrastu k postavě sestry *Luny*, která představuje opačnou část dne, tedy noc. *Paprsek* se v knize projevuje spíše v denních hodinách, jež tráví převážně v pohostinských zařízeních.

Významový protipól jména *Sluneční Paprsek* představuje *Bílá Luna*. Druhého potomka „indiánských rodičů“, *Bílou Lunu*, přiřazuje autorka k noci.¹⁵⁶ Jak již bylo výše zmíněno, tvoří kontrast ke jménu *Sluneční Paprsek*, a to ve smyslu protikladu den-noc. *Luna* se od počátku projevuje jako noční živel, ve dne spící, v noci žijící: „Luna byla příliš unavená nočním životem v klubech a na diskotékách, kam denně chodila, ačkoliv se

---

¹⁵⁵ Srov. Klusák, Pavel: Doslov In Boučková, Tereza: *Indiánský běh*, Křepelice, Když milujete muže, Krákorám. Praha 1999, s. 219.

¹⁵⁶ Srov. Klusák, Pavel: Doslov In Boučková, Tereza: *Indiánský běh*, Křepelice, Když milujete muže, Krákorám. Praha 1999, s. 219.

jí v tom Alfa snažila všemožně zabránit.¹⁵⁷ Luna již od mládí projevovala sklony k pořádání večírků a k zábavě všeho druhu, na rozdíl od své mladší sestry, která se spíše držela stranou: „Luna už v první třídě pořádala večírky s bratrovými kamarády, kde padaly opravdové pusy. Já jsem se mezi nimi pletla, aniž bych sama nějakou aktivitu vyvíjela, protože jsem byla moc malá a blbá.“¹⁵⁸

Prasklá Guma, hlavní hrdinka a zároveň vypravěčka celého příběhu, je nejmladší ze tří dětí *Alfy* a *Indiána*. Postava hlavní představitelky není nijak výjimečná, což je zřejmé již ze samotného úvodu díla, kde se ona sama, v první osobě, představuje jako směšná, méněcenná, bezvýznamná a nechtěná¹⁵⁹: „Jestli to běhání po porodnici k něčemu bylo, tak leda, že se zadýchala. Se mnou to nehnulo. Nechtělo se mi z teploučkého břicha a bylo mi úplně jedno, že Alfa chce stihnout premiéru. Poprvé jsem se rozplakala právě toho dne a bylo nad čím. Znáte ten vtip? Indián má tři děti. První, syn se jmenuje Sluneční Paprsek, druhá, dcera, Bílá Luna. A jakpak se jmenuje to třetí? Prasklá guma.“¹⁶⁰ Jméno hlavní hrdinky se však v knize vyskytne pouze jedenkrát, a to v úvodu knihy jako součást anekdoty.

Hlavní hrdinka však netouží po tom, aby byla nějak výjimečná, spíše naopak.¹⁶¹ Na rozdíl od své sestry *Luny* nejedná suverénně, nýbrž rozpačitě. S velkými rozpaky také přistupuje k řešení mnohých problémů: „Neměla jsem odvalu. Luna se uměla ihned s každým seznámit a popovídat si na jakékoli téma. Já neuměla promluvit vůbec. A když jsem si nějakou větu připravila, neotevřela jsem pusu.“¹⁶²

Onu „méněcennost“ hlavní hrdinky autorka v textu podtrhuje jejím postavením k *Indiánovi* a jejich vzájemným vztahem. *Indiánský běh* vypráví o tom, jak všechny pokusy hlavní hrdinky přiblížit se k *Indiánovi* končí

¹⁵⁷ Boučková, Tereza: *Indiánský běh*, Křepelice, Když milujete muže, Krákorám. Praha 1999, s. 16.

¹⁵⁸ Boučková, Tereza: *Indiánský běh*, Křepelice, Když milujete muže, Krákorám. Praha 1999, s. 8.

¹⁵⁹ Srov. Gammelgaardová, Karen: Dcera kontrarevolucionáře In *Kritický sborník: Revue pro literaturu, umění a filosofii*, Praha 1990 – 2001, s. 36.

¹⁶⁰ Boučková, Tereza: *Indiánský běh*, Křepelice, Když milujete muže, Krákorám. Praha 1999, s. 7.

¹⁶¹ Srov. Gammelgaardová, Karen: Dcera kontrarevolucionáře In *Kritický sborník: Revue pro literaturu, umění a filosofii*, Praha 1990 – 2001, s. 36.

¹⁶² Boučková, Tereza: *Indiánský běh*, Křepelice, Když milujete muže, Krákorám. Praha 1999, s. 20.

na „elitním“ postavení Indiána¹⁶³: „Vystrčila k nám ruku a napnutou a tak nějak opačně prohnutou nám ji podávala. Za ní se hrnul Indián. Když si mě prohlédl, zvučně se rozesmál a zahlaholil, že vypadám jako chudá příbuzná. Bylo po kouzlu.“¹⁶⁴

V závěru novely *Indiánský běh* hlavní postava uvěří v Boha. Tímto činem se mění pohled protagonistky na sebe samu. Domnívám se, že přijetím víry se protagonistka svého indiánského jména zřekla: „...autorka si může dovolit uzavřít vyprávění ve chvíli smírné a vyrovnané, ve chvíli, v níž jako by se konečně cele potkala se sebou samou; jako by celým převypravováním ze sebe stříasla outsiderovské jméno, které si na počátku sama přiřkla.“¹⁶⁵ Její život dostává novou perspektivu, což umocňuje i skutečnost, že se tak vyřešil její rozporuplný vztah k otci. Vyznává se z lásky k němu, ne však z důvodu jeho výjimečnosti, ale proto, že poznává, že i on je obyčejným smrtelníkem, kterému by se křesťanská láska neměla odpírat.¹⁶⁶

V díle existuje odkaz na přímou souvislost mezi hlavní hrdinkou a jejím jménem: „Běžela jsem za Indiánem. Zvonila jsem. Klepala. Nebyl doma. Čekala jsem dlouho a zbytečně. Rozbrečela jsem se. Když za týden volal a zjistil, jak jsem dopadla, řekl, že takový je život a...doufám, že tě to neodradí od učení, nechci mít z dítěte hlupce...a taky to bylo vyřízené. Šla jsem se nacpat, až k praskutí.“¹⁶⁷ Domnívám se však, že tento fakt není pro výslednou podobu jména a jeho symboliku rozhodující.

Múza byla pro *Indiána* symbolem umění, které bylo náplní a smyslem jeho života. Celý život se pohyboval v uměleckých kruzích, kde se ostatně seznámil i se svou první ženou *Alfou*. *Múza* dokonale symbolizuje oblast umění, neboť sama není schopna všedního, praktického, stereotypního života. Její náplní nebyla práce ani děti, nýbrž umění, jakožto velké pojivo mezi ní a *Indiánem*.

---

¹⁶³ Srov. Gammelgaardová, Karen: Dcera kontrarevolucionáře In Kritický sborník: Revue pro literaturu, umění a filosofii, Praha 1990 – 2001, s. 36.

¹⁶⁴ Boučková, Tereza: *Indiánský běh*, Křepelice, Když milujete muže, Krákorám. Praha 1999, s. 20.

¹⁶⁵ Klusák, Pavel: Doslov In Boučková, Tereza: *Indiánský běh*, Křepelice, Když milujete muže, Krákorám. Praha 1999, s. 219.

¹⁶⁶ Srov. Gammelgaardová, Karen: Dcera kontrarevolucionáře In Kritický sborník: Revue pro literaturu, umění a filosofii, Praha 1990 – 2001, s. 36.

¹⁶⁷ Boučková, Tereza: *Indiánský běh*, Křepelice, Když milujete muže, Krákorám. Praha 1999, s. 17.

Spolupracovník matky hlavní hrdinky *Dobroděj* zasáhl nejen do života *Luny*, ale celé rodiny. „Luniny výchovy se ujal Alfin spolupracovník. „Musíme té holce pomoci nelézt právě životní hodnoty,“ řekl a sám přitom neměl koho vychovávat, neboť všechny jeho děti utekly z domova.“¹⁶⁸ Dále byl nápomocný při přestupu *Paprška* na obor scénografie, jehož studium mu bylo předtím znemožněno. „Rodinný Dobroděj se přimluvil a Paprskovi se po roce podařilo přestoupit na obor scénografie téže fakulty a věčně opilými profesory byl rok co rok vyhazován, avšak nevyhozen.“¹⁶⁹ „Dobro“, které je součástí jeho jména, však mnohdy nebylo potomky *Alfy* oceněno, ovšem jeho zásluhy jsou prokazatelné a domnívám se, že konané s dobrým úmyslem.

Symboliku jména *Paprskovi* manželky *Mapl* autorka sama v textu odkrývá. Zpočátku vypravěčka hovoří o *Mapl*, poté o *Ma*. Modifikace jména je způsobena zvratem v osobním životě této postavy.

„Když byla smutná, vypadala jako madona, zato když se rozesmála, změnila se v anglického plnokrevníka.“¹⁷⁰ Jméno se tedy skládá z počátečních dvou písmen slova madona a plnokrevník. Přívlastek „pl“ *Mapl* ztrácí po rozchodu s *Paprskem*: „Z *Mapl* se stala smutná *Ma*.“¹⁷¹ Po opětovném sblížení, již rozvedeného páru, se z *Ma* znovu stává *Mapl*, jméno se navrácí ke své původní podobě: „*Ma* je úplně poslední. Když jí *Paprsek* řekne, že se chce vystěhovat a přál by si odejít s ní a *Větrníkem*, jde šťastně znovu k výborovému oltáři a stane se z ní opět plnokrevná *Mapl*.“¹⁷²

„Jemnost a pohrávání bez nutnosti zřejmého výkladu prostupuje mnoha dalšími jmény.“¹⁷³ *Větrník*, syn *Paprška* a *Mapl*, je důkazem toho, že autorka jména svých postav v některých případech volí na základě hry a lehkosti vyjadřování, což vždy nemusí být doloženo reálnou skutečností. Mimojazyková skutečnost zde tedy nehraje důležitou roli. Jméno *Větrník-*

---

¹⁶⁸ Boučková, Tereza: *Indiánský běh*, Křepelice, Když milujete muže, Krákorám. Praha 1999, s. 19 – 20.

¹⁶⁹ Boučková, Tereza: *Indiánský běh*, Křepelice, Když milujete muže, Krákorám. Praha 1999, s. 19.

¹⁷⁰ Boučková, Tereza: *Indiánský běh*, Křepelice, Když milujete muže, Krákorám. Praha 1999, s. 22.

¹⁷¹ Boučková, Tereza: *Indiánský běh*, Křepelice, Když milujete muže, Krákorám. Praha 1999, s. 23.

¹⁷² Boučková, Tereza: *Indiánský běh*, Křepelice, Když milujete muže, Krákorám. Praha 1999, s. 32.

¹⁷³ Klusák, Pavel: Doslov In Boučková, Tereza: *Indiánský běh*, Křepelice, Když milujete muže, Krákorám. Praha 1999, s. 219.

Jih však může být také odkazem na stejnojmenné pražské vysokoškolské koleje, v nichž měl být počat.¹⁷⁴

Další postavou, která vznikla na základě již existující předlohy, je *Madam Kuráž*. Jak již bylo výše zmíněno, svou předlohu má *Madam Kuráž* v literárním díle Bertholda Brechta *Matka Kuráž a její děti*. Na základě souvislosti mezi těmito dvěma postavami lze vypozařovat jisté paralely mezi oběma hrdinkami. *Madam Kuráž* v díle představuje postavu herečky, jíž bylo znemožněno legálně provozovat své povolání: „Poznala jsem ten obličej, který se měl ode dne, kdy náš přítel nejvěrnější vystřelil dávku do svobodného státu, vymizíkovat z dějin českého divadla a filmu.“¹⁷⁵ *Madam Kuráž* ovšem provozovala hereckou činnost ilegálně ve svém bytě. Postava *Madam Kuráž* je v textu také spojována s činností Charty 77. Domnívám se tedy, že *Madam Kuráž* v textu funguje především jako symbol vzdoru, revolty a velké odvahy, což je na první pohled zřejmé z druhé části jejího jména. První část souslovného tvaru potom symbolizuje jistou noblesu¹⁷⁶, vznešenost postavy.

„Jmenoval se Omyl.“¹⁷⁷ Takto definovala svého prvního manžela protagonistka díla. Jméno je opět přímou aluzí na události odehrávající se v příběhu. Je symbolem selhání hlavní hrdinky, chyby, kterou učinila v okamžiku, kdy si ho vzala za muže. Hlavní hrdinka byla *Omylem* zpočátku okouzlena: „Klekl si doprostřed zabláceného chodníku a řekl, že mě miluje. Lilo jako z konve, ale on tam klečel tak dlouho, až jsem si klekla taky. Pak jsme se běželi schovat pod rozložitý platan na Kampě a tam jsme se zasnoubili.“¹⁷⁸ Počáteční optimismus však brzy ustal. *Omyl* se projevil jako neochotný, sebestředný manžel: „Už týden jsme spolu nemluvili. Já jsem se nedovedla smířit s tím, že mi Omyl nepomáhá, a on měl pocit, že mu chci těmi přizemními pracemi bránit v jeho uměleckém rozletu.“¹⁷⁹ Manželství ztroskotalo na vzájemném

---

¹⁷⁴ Srov. Klusák, Pavel: Doslov In Boučková, Tereza: *Indiánský běh*, Křepelice, Když milujete muže, Krákorám. Praha 1999, s. 219.

¹⁷⁵ Boučková, Tereza: *Indiánský běh*, Křepelice, Když milujete muže, Krákorám. Praha 1999, s. 23.

¹⁷⁶ Srov. Klusák, Pavel: Doslov In Boučková, Tereza: *Indiánský běh*, Křepelice, Když milujete muže, Krákorám. Praha 1999, s. 219.

¹⁷⁷ Boučková, Tereza: *Indiánský běh*, Křepelice, Když milujete muže, Krákorám. Praha 1999, s. 37.

¹⁷⁸ Boučková, Tereza: *Indiánský běh*, Křepelice, Když milujete muže, Krákorám. Praha 1999, s. 36.

¹⁷⁹ Boučková, Tereza: *Indiánský běh*, Křepelice, Když milujete muže, Krákorám. Praha 1999, s. 39.

neporozumění obou manželů. Signifikantní pro název jména je však pohled hlavní hrdinky.

Jedna z postav, jíž je *Indiánský běh* věnován, se jmenuje *Valčík*. Jedná se o druhého manžela hlavní hrdinky, nesoucí výrazně autobiografické rysy. Sama autorka postavu svého druhého manžela charakterizuje takto: „Měl taneční krok, taky psal básničky, dělal krásné fotografie, a když ukrojil chleba, setřel drobečky do dlaně a nasypal je ptáčkům. Bylo-li třeba, vyměnil své umělecké sklony za krumpáč a tím se mě získal zcela.“¹⁸⁰ Taneční krok však není jediným kritériem, díky němuž autorka postavu pojmenovala *Valčík*. Umělecké hledisko doplňuje jednání postavy, které je typické svým rozvolněným tempem a klidným rozvažováním.

Prvním synem hlavní hrdinky a jejího manžela *Valčíka* je *Dárek*. Velmi vytoužené dítě však přineslo rodině nejen radost, ale především velkou starost: „Všechno se mi pořád točí hlavou. Když Dárek konečně vsedě usne, opatrně ho položím. Chodím ho přikrývat, poslouchám, jestli dýchá. Dívám se na něho. Dívám se a nemohu věřit svým očím. Mám syna. Máme syna.“¹⁸¹ Rodiče ovšem starosti a problémy kolem svého syna *Dárka* přijímají, radují se z jeho růstu a pokroků. Domnívám se, že *Dárek* je jistým druhem satisfakce za prožité utrpení a tím, že byl přijat za vlastního z dětského domova, plní funkci daru. Symbolika jeho jména tedy spočívá v přenesení apelativního významu na význam propriální.

Posledním jménem, které budu analyzovat, je *Párek*. „Když ho konečně postavím na zem a on je tak ztracený v tom skanzenu socialistického blahobytu, v naší pusté chatové kolonii, kde jsme se rozhodli žít, a která procítá jen o víkendech a dovolených, kdy chataři spustí motorové pily a strunové travní sekačky a rádia a televize, je tak opuštěný, že Valčík řekne: "Chtělo by to sourozence..."“¹⁸² *Párek*, další člen vstupující se vstupuje do rodiny, pochází rovněž z kojeneckého ústavu. Autorka tuto postavu pojmenovala na základě prosté skutečnosti, že byl *Párek* druhý do páru. Byl druhou částí jeho staršího bratra, jeho „párníkem“.

---

¹⁸⁰ Boučková, Tereza: *Indiánský běh*, Křepelice, Když milujete muže, Krákorám. Praha 1999, s. 41.

¹⁸¹ Boučková, Tereza: *Indiánský běh*, Křepelice, Když milujete muže, Krákorám. Praha 1999, s. 41.

¹⁸² Boučková, Tereza: *Indiánský běh*, Křepelice, Když milujete muže, Krákorám. Praha 1999, s. 78.

Významnou roli při volbě tohoto jména hrála jistě přítomnost zvukomalebné složky. *Dárek-Párek* je vhodná kombinace pro pojmenování dvou sourozenců. Opět zde můžeme vyzorovat přítomnost hravého, lehkého a jemného stylu, jímž autorka uvažuje nad volbou jmen pro své postavy. Symbolika jména tedy spočívá v mimojazykové skutečnosti, resp. v tom, že je *Párek* druhý do páru, také v přítomnosti zvukomalby, která se na volbě jména významně podílela.

Závěr

Práce se zabývala vlastními jmény a jejich funkcemi v literárním textu. Tyto poznatky se snažila aplikovat na konkrétní dílo Terezy Boučkové *Indiánský běh*. Hlavním cílem práce bylo tedy popsat a vystihnout podstatu vlastních jmen, zjistit jejich úlohu v literárním textu a zasadit je do kontextu konkrétního uměleckého díla.

V teoretické části byla vymezena podstata, vznik a užívání vlastních jmen. Dále bylo pojednáno o vlastních jménech v literárních textech, s ohledem na jejich funkce.

Práce se dále zabývala onomastikou, lingvistickou disciplínou, jejímž předmětem zkoumání jsou právě vlastní jména, také její součástí literární onomastikou a literárněonomastickou teorií.

V praktické části práce byla teoretická východiska využita při analýze vlastních jmen postav v díle *Indiánský běh*. Vlastní jména vyskytující se v díle byla analyzována z hlediska formálního i obsahového.

Bylo zjištěno, jak se chovají tvary jmen postav z lexikálního a morfologického hlediska, rovněž byly odhaleny zvláštnosti a netypické případy v oblasti tvarosloví. Tvary vlastních jmen v díle byly rozděleny na jednočlenné a souslovné. Z hlediska tvaroslovného bylo zjištěno pravidelné skloňování téměř všech vlastních jmen postav, s výjimkou jmen nesklonných.

Analýza funkcí vlastních jmen byla provedena na základě klasifikace Miloslavy Knappové. V *Indiánském běhu* se vyskytují jména, která nejčastěji plní funkci klasifikující, dále charakterizační, asociační i estetickou. Individualizační funkci lze přiřadit všem postavám v díle.

Jména postav v díle byla rozčleněna do dvou skupin, na jména symbolická a civilní. Práce zaměřila svou pozornost převážně na jména symbolická. Jejím cílem však bylo obě skupiny jmen porovnat a zjistit, proč byla užívána jména civilní a proč symbolická.

Bakalářská práce se pokusila odhalit symboliku jmen postav v díle, přičemž byly formulovány následující rezultáty. Zásadní vliv na členy „indiánské rodiny“ má symbolika vesmíru. Prostor vesmíru zahrnuje pouze příslušníky této rodiny, ostatní postavy se nachází vně vesmírného prostoru. Tímto autorka odlišuje symbolická jména členů rodiny od ostatních

civilních jmen. V díle *Indiánský běh* se vyskytuje celkem 18 symbolických a 55 civilních jmen. Jména symbolická byla analyzována na základě souvislostí mezi jmény a jejich nositeli, také na základě funkcí, jež v textu a celkovém kontextu díla zastávají.

Seznam použité literatury

Prameny:

- Boučková, Tereza: Indiánský běh, Křepelice, Když milujete muže, Krákorám. Knižní klub, Praha 1999.

Sekundární literatura:

- Boučková, Tereza: Indiánský běh, Křepelice, Když milujete muže, Krákorám. Knižní klub, Praha 1999 (přebal knihy).
- Fontana, David: Tajemný jazyk symbolů: názorný klíč k symbolům a jejich významům. Praha 1994.
- Gammelgaardová, Karen: Dcera kontrarevolucionáře In Kritický sborník: Revue pro literaturu, umění a filosofii, Praha 1990 – 2001, s. 32 – 39.
- Holý, Jiří: Poetika jmen literárních postav In Problémy nové české epiky. Praha 1995.
- Janoušek, Pavel a kolektiv: Dějiny české literatury 1945 – 1989. Praha 2007.
- Kasarda, Martin: Momentky Terezy Boučkové In Boučková, Tereza: Indiánský běh. Bratislava 1991, s. 125 – 127.
- Klusák, Pavel: Doslov In Boučková, Tereza: Indiánský běh, Křepelice, Když milujete muže, Krákorám. Knižní klub, Praha 1999, s. 218 – 220.
- Knappová, Miloslava: Funkce vlastních jmen v literárních textech In Acta facultatis paedagogicae Universitatis Šafarikanae, Slavistika 28, 1992, s. 12 – 16.
- Knappová, Miloslava: K dnešnímu stavu české antoponomastiky In Vlastní jména v mluvnicích češtiny a v tradicích českého mluvnictví (Sborník k jubileu Rudolfa Šrámka). Brno 2001, s. 9 – 16.
- Kolektiv autorů: Encyklopedický slovník češtiny. Praha 2002.
- Kolektiv autorů: Mluvnice češtiny 2. Praha 1986.

- Kolektiv autorů: Lexikon teorie literatury a kultury. Brno 2006.
- Kolektiv autorů: Příruční mluvnice češtiny. Praha 2008.
- Kolektiv autorů: Slovník české prózy 1945 – 1994. Ostrava 1994.
- Kolektiv autorů pod vedení Věry Menclové a Václava Vaňka: Slovník český spisovatelů. Praha 2005.
- Kolektiv autorů: V souřadnicích volnosti, česká literatura devadesátých let dvacátého století v interpretacích. Praha 2008.
- Lotko, Edvard: Slovník lingvistických termínů pro filology. Olomouc 2005.
- Machala, Lubomír: Literární bludiště: bilance polistopadové prózy. Praha 2001.
- Mathauser, Zdeněk: Metodologické meditace aneb Tajemství symbolu. Brno 1989.
- Novotný, Vladimír: Nová česká literatura 1 (1990 – 1995): próza – poezie. České Budějovice 1995.
- Šrámek, Rudolf: K teorii literární onomastiky In Onomastický zpravodaj 26. Praha 1985, s. 510 – 516.
- Šrámek, Rudolf: Úvod do obecné onomastiky. Brno 1999.
- Ústav pro českou literaturu (Akademie věd ČR): Slovník českých spisovatelů od roku 1945, Díl 1, A – L. Praha 1995.

Internetové zdroje:

- www.slovníkceskeliteratury.cz
- www.terezabouckova.cz
- <http://e-stret.blogspot.com/2008/05/tereza-boukov-indinsk-bh.html>

Příloha Heslář

V díle *Indiánský běh* se nachází celkem 73 proprií, z toho 18 proprií je symbolických a 55 civilních. Propria jsou v příloze řazena dle chronologie knihy.

Symbolická jména INDIÁNSKÝ BĚH:

Alfa

Indián

Sluneční Paprsek

Bílá Luna

Prasklá Guma

Karbaník

Múza

Dobroděj

Mapl (Ma)

Větrník-Jih

Madam Kuráž

Monolog

Omyl

Donovan

Valčík

KROK, SUN, KROK...:

Dárek

Párek

Civilní jména

INDIÁNSKÝ BĚH:

(paní) Tumpachová

Dubček

(pan) Horák

Golonka

Ivan
Nataša
Tarasov
Brežněv
Jan Palach
Marie
(paní) Moučková
(paní) Rousková
Olga
Pavel Fulín
Pečenkovi
Honza Fahoun
Karel Wágner
Karel Gott
Janko
John Lennon
(paní) Hanková
Dostojevský
Čapek
Hemingway
Zweig

ŽENA Z OKOLÍ TÝRU:

Milan Pupíček
Vincenc
Dominik
Anežka
Žofie
Michal
Simona
Marcela
Lenin
(paní) Mojžíšová
(paní) Šebková

(paní) Zajoncová

Káťa

KONČINY ŠTĚSTÍ, KONČINY TÍCHA:

Madla

Anežka

Anna

Věra

Zuzana

Dorka

Jiřina

Marta

Jarmila

Kateřina

KROK, SUN, KROK...:

(paní) Sellnerová

(paní) Písařovičová

Martin Šmíd

Milada Horáková

(generál) Píka

Pavel Wonka

I. P. Pavlov